

ФЛАШ ГОРДОН

ПЕНИНГТОН
СЕ ОДУЖИО
СИРОМАШНОЈ
НАКИМИ
ТИМЕ
ШТО
ЈОЈ ЈЕ
ДАО
КОНЦЕНТРИСА-
НЕ ХРАНЕ
И ЛЕЧЕЊЕМ
ЊЕНОГ
СИНА
АРМОНА
ЧУДЕСНОМ
ДРОГОМ КОРТИ-
ЦИЛОМ.
ПОСЛЕ
ТРИ
ДАНА...

МАЈКО! НО-
ГЕ МИ ВИШЕ
НИСУ УКОЧЕ-
НЕ... ОСЕКАМ
КАО... КАО ДА БИХ
МОГАО ДА ИДЕМ!

НЕ, СИНЕ!
НЕ СМЕШ...

ОХ! АРМОНЕ!
АЛИ ЈА ЗНАМ ДА
МОГУ! ПОГЛЕДАЈ!
ДА ИДЕМ, МАЈКО!
МОГУ ДА
ИДЕМ!

МОГУ И ДА ТРЧИМ! ДА! МОГУ
ДА ТРЧИМ! ИДЕМ ДА СВИМА
ПОКАЖЕМ ШТА ЈЕ УЧИ-
НИО НАШ ГОСТ!

ГЛАС О ВЕЛИКОМ "ЧУДОТВОРЦУ" РАШИРИО
СЕ КРОЗ ЧИТАВУ ЗЕМЉУ ЗОРАН. У НАКИ-
МИНУ КУЉУ СТАЛИ СУ ДА ПРИСТИЖУ БО-
ЛЕСНИ И НЕВОЉНИ...

... И ПЕНИНГТОН ЈЕ ИЗ СВОЈЕ, НА-
ИЗГЛЕД НЕИСПРПНЕ ЗАЛИХЕ, КОН-
ЦЕНТРИСАНЕ ХРАНЕ И ЛЕКОВА ДА-
ВАО СВИМА.

АЛИ, ВЕСТ О ЊЕГОВИМ ДЕЛИМА
НИЈЕ БИЛА СВУДА ЛЕПО ПРИМЉЕНА...

ОВО ЈЕ ОЗБИЉНО,
О ВЕЛИКИ СВЕШТЕНИ-
ЧЕ КОПЕК! НАРОД ГОВОРИ
ДА ЈЕ ЊЕГА ПОСЛАО
САМ ГОСПОДАР ЗВЕЗДА!

А МОЈ ХРАМ
ЗВРЖИ
ПРАЗАН!

ТРИ НЕДЕЉЕ ТРЕБАЛО ЈЕ ФЛАШУ И СВЕМИР-
СКИМ ДЕЧАЦИМА ДА СТИГНУ ДО ГРАДА...

ДЕЦО,
ПОГЛЕДАЈТЕ!

ВАРОШ! ПРАВА ВАРОШ!

ДА... ПРАВИ
ГРАД... САМО
ИЗГЛЕДА НЕКАКО
ЧУДНО
ПУСТ!

ИЗГЛЕДА ДА
ЈЕ ОВДЕ НЕКАКАВ
ВЕЛИКИ СКУП!
ВИДИТЕ КОЛИКО ЈЕ
ТУ КРИЛАТИХ
КОЊА!

ЗАТО ЈЕ
ГРАД
ПУСТ!

ПОКЉАКУ ДА ИЗВИДИМ КА-
КАВ ЈЕ ОВО ГРАД И ШТА СЕ
ДОГАЂА НА ОВОМ СКУПУ!

ЗАТО ВРЕМЕ... НАРОДЕ ЗОРА-
НА! САЗВАНИ
СТЕ ДА БУДЕТЕ СЕДОЦИ
ГНЕВА ГОСПОДАРА ЗВЕ-
ЗДА КОЈИ ЋЕ СЕ ИЗЛИТИ
НА ОНОГ КОЈИ ЈЕ УСТАО
ПРОТИВ ЊЕГА!

У ОВОМ БРОЈУ:

- ШТА ИМА НОВО — ДАНАС И ПРЕ 70 ГОДИНА?
- ЖЕТЕЛАЦ ЗЛАТА
- АВАНТУРЕ ПСАЛ-МАНАЗАРА
- И МНОГЕ ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:

Хајдук Станко, Паја, Флаш Гордон, Мики, Мали Гаучо, Бим и Бум, Стари Жућа, Томазавк и прича у сликама Од Икара до ракете.

ДОК
ЈЕ МЛАД
АМЕРИЧКИ
МИШАР
ИМА БЕЛО
ПЕРЈЕ
И ГЛАС
КАО У
ПАТКЕ

КАД ОДРАСТЕ
ИЗГУБИ ГЛАС И
ПОСТАНЕ ЦРН

АЈКУЛА

ЈЕ ЈЕДИНА ЖИВОТИЊА НА СВЕТУ
КОЈА СЕ НИКАД НЕ ОДМАРА
НИТИ СПАВА

ПОТКО-
ВИЧАСТИ
РАК НИЈЕ
УТВАРИ
РАК, БЕК
ПЛУК, ТО ЈЕ
ЈЕДИНИ ЖИ-
ВИ ПОТОМАК
ЈЕДНЕ ВРЕТЕ
КОЈА ЈЕ
ИЗУМРЛА
ПРЕ 1.000.000
ГОДИНА.

ДОК ЈЕ СПАВАО,
ЗЕЛЕНИ СУ ПОЈЕЛИ
БРАДУ ПЕТРИКУ
АТХЕМУ ИЗ ГОЛТ
МЕРИЗА (САД)

ИСТОРИЈА ЛУЛЕ

да је израђују ванатије тек у XVIII столећу. У Француској је израђена од шмишировог дрвета, у Белгији од крушковог, у Шведској од брезовине, у Немачкој од порцелана.

Али, заиста добре луле по данашњим меритима, јавиле су се тек у другој половини XIX века, кад је занатлијама на југу Француске први пут пало на памет да их праве од корена вреса. И већ неколико година касније добра лула није се могла ни замислити од неког другог материјала. Тада је мали француски град Сан Клод постао светски центар за израду лула и остао је то до данас: годишње их произведе за око 900 милиона франака.

Најбољи врес за луле добија се из Алжира, одакле се годишње извезе 750.000 килограма корена ове биљке. Од њега се израђује само лула, док се чибук прави од другог материјала.

Начинити лулу од тврдог вреса од корена веома је тежак посао. Комад одређен за обраду прво се пола дана кува у води с разним подацима, затим се четири месеца суши, па тек онда из њега ваља извајати лећу лулу, складна облика, „уравнотежену“, са чибуком који јој одговара.

Поред лула од вресовог корена, има их и од разог другог материјала, али њих прави менаџери неће ни погледати — сем ако нису од морске пене. Иза тог лепог, песничког имена крије се силикат магнезијума, минерал кога у великој количини има у Турској. Због белине и лепшавог изгледа добио је своје нежно име. И заиста је често такав: човек никад не зна да ли навзглед леп и чврст комад неће негде у средини бити шулањ или сувише порозан. Усто, колико је тешко наћи добар комад тог силиката, још теже је обрадити га. Чак и кад лула од морске пене буде извајана, она још није готова. Треба је кувати с разним смесама да би добила чврстину и дала пријатан укус дувану што у њој сагорева. Кад је лула од морске пене прворазредног квалитета, вреди 8—12 хиљада динара, а најбоља од вреса не стаје више од три хиљаде.

Доскора се сматрало да је лула априори енглева, али данас је потрошња дувана за лулу по становнику већа у Баварској и Холандији него у Британској, којој се приближава и Француска. У Јужној Америци лула све више потицкје из чигарете, а нарочито из чигаре, док у Северној Америци, њеној постојбини, Американци никада и нису престали да луле на њу откако су је примили од Индијанаца.

ЧИТАОЦИ ПРЕДЛАЖУ...

Амерички лист „Филаделфија инквјер“ има веома омиљену рубрику „Читаоци предлажу“. У једном од последњих бројева објављено је писмо неког љубитеља кошарке који жели да измени правила ове спортске игре. „Нелогично је, пише он, да мрежа кошачка стално стоји на истој висини. Ако су сви играчи високи до 1,80 м, утакмица се може играти на нормалним игралиштима као и досад. Али, ако је само један играч висок преко 1,80, кош треба подићи за десет сантиметара“. Кад је уредник рубрике позвао овог читаоца да се упозна с њим, одмах му је његов предлог постао јаснији. Читаоца је био висок свега 156 сантиметара.

Поздано ни до данас није изобретено када су људи почели да пуше на лулу, али се најстаријим сматрају оне што су пронађене у келтским гробовима, заједно са ароматичним травама које су у њима сагоревале.

Европу је лула почела да окупља у XVI веку, када су је морепловци, заједно с ливаном, донели из Новог света. У почетку је имала веома дуг чибук, баш као код Индијанаца, и пушење на њу сматрало се за велики луксуз. Тек кад су је војници прихватили, лула се „демократизовала“. Ратници су је дељали од дрвета, сваки за себе, а у већој мери гочеле су

Јасика — помајка и кипарис — медведоубица

Као и у животињском свету, тако и у свету дрвећа има питомих, благодатних, себичњака, па чак и не и трули, пружајући својим сад већ одраслим „штићеницима“ сопствено „тело“ као ђубриво неопходно за њихово даље растење.

У округу Туробна Мочвара, у америчкој савезној држави Вирџинији, расте кипарис зван медведоубица. Под тим дрветом, у неправилном кругу с пречником од тридесетак метара, из његовог корена избијају младице. Ти изданци белели су око 15 сантиметара, имају веома оштре ивице а при врху су шиљати као игле. Привучен медом дивљих пчела које настањују полутру-

Психијатар за псе

Веома чудно, али и уносно занимање изабрао је Даглас Аптон из Лондона. Он је психијатар за псе, једини у Европи.

Аптон је некад био одгајивач паса. Проналазио је ретке расне псе и продавао их богатим Американцима. Био је такође специјалиста за гајење паса „филмских глаумаца“, који су играли на филму и свом власнику доносили велике суме новца. Доцније је ступио у британско војно воздухопловство, али се сада поново вратио својим четвороножним пријатељима. Прогласио је себе стручњаком за лечење нервних болести код паса и убрзо постао познат и ван Енглеске.

„Доктор“ Аптон тврди да ретко који пас има урођене нервне сметње. Они обично постају нервозни поред својих господара, који у наступима љутње нимало не штете несрећне животиње. Усамљени људи који много пажње посвећују псима такође негативно утичу на њих. Пси постају раздражљиви, не трпе људе, чак их и нападају.

Да ли су ова Аптонова тврђења тачна или не, то још нико није сазнао. Међутим, његова клиника пуна је паса богатих власника, који за „лечење“ својих љубимаца плаћају позамашне суме. Аптон препоручује и власницима нервозних паса да се одморе и даје им савете како да поступају са животињама.

ле доње гране, медвед се пење на дрво да би се дочепао омиљене послатнице. Пчеле, разуме се, не дозвољавају да буду опљачкане и у ројевима напећу на сладокосца. Нападнути медвед није у стању да одржи равнотежу и пада с гране, право на изданке кипариса оштре као ножеви. Кажу да овај кипарис-медведоубица „има на савести“ петнаестак жртава.

Дрво „Птелес трифолнати“ са америчког Југозапада познато је по густој хладовини коју даје, лепим зеленожутим цветовима, али и по томе што не дозвољава да га ико додирне. Домороци га зову дрво-твор због страховитог захаха који испушта чим неко додирне макар један његов лист.

Џони »јабуково семе«

Касније је Џони своје залихе семена обнапљао у Питсбургу, а затим их превозио низ реку Охајо, и то у два међусобно повезана калуца. Као појава деловао је више него смешно, па ипак га је, због његових дела, свет волео и свуда радосно дочекивао. Они поред којих је прошао убрзо би осетили благодети његовог рада. А он је ишао све даље у дивљину, да припреми јабуке, за оне који тек треба да дођу.

Џони „јабуково семе“ носио је са собом увек и понеку књигу и веома је често проводио вечери читајући из њих насељеницима занимљиве и поучне ствари. То је било добродошло у оним крајевима где још није било школа, и где су деца остала без икакве наставе.

Џони је неизмерно волео природу и сва бића у њој. Прича се да је једном загазио ватру како не би спржила рој мушица који је, привучен светлосћу, долетео и стао да кружи око ње. Он никада није носио револвер нити ма које друго оружје. Никада није јео месо, ни рибу. Облацио је сав конфор и све што је имао била је одећа коју је носио на себи.

Џони је био свачији пријатељ и никада није одбио да учини оно што би га замолили, уколико је то било у његовој моћи. Кад би се нека породица, далеко у дивљини, нашао у невољи, он је без обзира да ли су у питању Индијанци или белци, он је прелазно велика растојања да им укаже помоћ.

(Наставиће се)

Музика НА ПИРИНЧАНИМ

Пољима

Над пиринчаним пољима Северног Вијетнама, тамо где живи племе Седанга, непрекидно звучи једна иста мелодија, као да неко на ксилофону без престанка понавља музичку скалу. Извор тих звукова је низ бамбусових палица разне дужине и дебљине, по којима ударају велики и мали чекићи. Чекиће покреће једна полука која је под правим углом причвршћена за дрвену осовину, а осовина се окреће захваљујући току са доплатицама на које пада вода, доведена каналом из најближег потока. Конструкција овог необично „ксилофона“ сведочи о великом изумитељском смислу племена Седанга. Али, запитате се, за шта им је потребан овај инструмент? Зар они толико воле музику да не

могу без ње чак ни за време пољских радова? „Наклоност“ Седанга према музици проистиче уствари из њихове религије. Они верују у добре и зле духове, међу којима најважнију улогу играју „духови пиринча“, што је и разумљиво, јер живот ових људи зависи највише од те културе. По веровању Седанга, „духови пиринча“ су добри, али се лако увреде. Нажалост, сељаци не знају шта све може увредити те њихове духове и због тога су прибегли нарочитој „заштитној мери“: одвратити пажњу духова од свих осталих ствари и без престанка их забављати — музиком. Али, људи нису у могућности да сами свирају духовима пиринча; обделовање поља и прикупљање жетве захтева много времена. И тако су измислили ксилофон од бамбусових трске и „материјал“ поток да на њему свира. Од овог инструмента има и практичне користи: његови звучи терају птице с пиринчаних поља.

Ашеље на Гранишу

У британској области Корнвел, чувеној због своје гранита и другог камена, познати вајар Дејвид Ујин начинио је крај самим стена свој ашеље под водним небом. Помоћу пневматичног чекића, у једном блоку правити од преко сто тона, он отстрањује комаде камена да би извајао монументално дело.

ЧОВЕК ИЗ РЕПОРТЕ

Од чега се састоји један човек тежак 70 килограма? Главни састојци распоређени су

приближно на следећи начин:	
вода	46 килограма
беланчевине	12 "
масти	7,5 "
соли	3,8 "
шећер	0,7 "

Бетовенов клуб

У Америци све више јача борба против рок ен'рола. Сада два студента покушавају да уз помоћ музике Лудвига ван Бетовена ликвидирају ову игру. Према њиховој замисли, идол америчке омладине не би био више Елвис Присли, творац рок ен'рола, већ Бетовен, а омладина би радије слушала његове симфоније и класичну музику него калипсо. Ови поборници озбиљне музике сваком даном стичу све већи број присталица. Основали су и клуб „Лудвиг ван Бетовен“. И на другим америчким универзитетима и колеџима организована су слична друштва, која имају преко 50.000 чланова. Сваки од њих носи на реверу значку у облику округле плочице с ликом Бетовена, испод кога пише: „Ја волим Бетовена“.

„Главни штаб“ Бетовеновог клуба има већ шест сталних службеника који воде кореспонденцију, растурају значке, организују концерте и продају грамофонске плоче класичном музиком. Када су неке присталице Елвиса Прислија протествовале због овога, многи професори америчких универзитета придружили су се кампањи и почели да носе значке с Бетовеновим ликом.

И неки прослављени репродуктивни уметници подржавају ову акцију. Тако је познати виолиниста Исак Штерн купио 200 значки Бетовеновог клуба да их растури међу својим познаницима, а челиста Пабло Казалс такође носи на реверу ову значку.

Због птица...

Њујоршко удружење за заштиту птица тражило је да највиша грађевина на свету и знаменитост тога града Емпјајр стејт билдинг не буде осветљена у месецима мају и јуна. Кад ноћу лете изнад Њујорка, јата птица селица, заслепљена блештавом светлошћу из небројених прозора овог облакодера, често налете на зграду, тако да у овим сударима сваке године губи животе хиљадама птица.

КАМЕНЕ ПЕЧУРКЕ

Да природа ствара чуда, доказ су и ове дивовске камене печурке које видимо на слици. Помислило би се да су их створили људи. Међутим, то није тачно. Њих је извајао ветар. Снимила их је једна група совјетских научника, геолога, која је обилазила брдовито полуострво Мангитшак, на северним обалама Каспског Језера.

Подземне баште

У руднику Гренгесберг, у Шведској, на дубини од 410 метара постоји необичан подземни врт. У јами где све одјекује од буке бушилица и експлозија од којих подрхтава читаво брдо, Ајнар Јансон створио је цветне леје какве се једва могу замислити. Ту расту и цветају лале и зумбули који никад нису осетили на себи ни најмањи зрачак сунца. Неопходна светлост и топлота добијају се помоћу светлосних цеви и инфрацрвених зракова. Ова прва башта била је само покушај. Пошто је он успео, у Гренгесбергу намеравају да створе више оваквих подземних вртова.

Претшперано савршенство

У једној фабрици у Стокпорту (Велика Британија) постављен је недавно најосетљивији алармни апарат против пожара који је требало да ватрогасцима да сигнал чим „осети“ најмањи мирис дима. Алармни робот је имао тако савршено чуло мириша да је, чим је постављен, два пута узастопце звонио на узбуњу. Први пут се зачуо аларам када је директорова куварица ставила парче хлеба да се пржи за директора а други чут када је директор запалио цигарету. На велику жалост проналазача „детектора дима“ апарат је морао бити уклоњен из фабричких просторија.

Конвејер дуги пет километара

На градилиштима у САД сада се употребљава систем преносног каиша дугог три километра, којим се у току само једног дана може пренети 75.530 тона шљунка.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ВОЛТЕР ДЕВИС

ИЗ ТРЕНТОНА (САД)

ЗВЕТСКИ РЕКОРДЕР У ОКООУ УВИС БОЛОВАО ДЕ У ОСМОЈ ГОДИНИ ОД ДЕЧЕ ПАРАЛИЗЕ И ДУГО ВРЕМЕНА БИО ДЕ ПОТПУНО НЕПОКРЕТАН

МОТАСИН ИБН ХАРУН

(794 - 842)
ОСМИ КАЛИФ БАГДАДА ВЛАДАО ДЕ 8 ГОДИНА И 8 МЕСЕЦИ, ИМАО ДЕ 8 СИНОВА И 8 ККЕРИ, ВОДИО ДЕ 8 ВИТАКА, А КАД ДЕ УМРО ОСТАВИО ДЕ 8 ХИЛАДА РОБОВА И 8 МИЛИ ОНА ЗЛАТНИКА

МАЧКУ КОЈА НОСИ НАОЧАРИ

ИМА АРТУР КОНКРАТ ИЗ ПАЛМ СПРИНГСА У КАЛИФОРНИЈИ

ЗРНО ПАСУДА

КОЈЕ ЛИЧИ НА НАГМЕЈАНОГ ЧОВЕКА НАШАА ДЕ ИСТЕР РЕЈКЕР ИЗ ОЛИВЕНТА (САД)

ТРОУГЛАСТЕ СНЕЖНЕ ПАХУЉИЦЕ

ЧЕСТО ПАДАЈУ ИЗ ВИСОКИХ ОБЛАКА НА ТЕМПЕРАТУРИ ОД МИНУС 17 СТЕПЕНИ

У ПРУНЕРОВОМ СИРОТИШТУ

У ЛИНЦУ (АУСТРИЈА)
КОЈЕ ДЕ 1734 ОСНОВАО ЈОХАН ПРУНЕР
УВЕК ДЕ НАЛАЗИЛО ТАЧНО 27 ДЕЦЕ
27 МУДИ
И 27 ЖЕНА
ПРУНЕР ДЕ ЗАВЕТОВАО ДА РЕ ПОДИРИ СИРОТИШТЕ АКО ДЕ ЈЕДАН ЊЕГОВ ИЗГУВЉЕНИ БРОД ВРАТИ У ЛУКУ - БРОД ДЕ ВРАТИО 27-ОГ ДАНА СЛЕДЕЋЕГ МЕСЕЦА

НАУСПЕЛИТА ТРАМПА У ИСТОРИЈИ

ОД ЦОРЦ ДАУНИНГ

ПО КОЈЕ ДЕ ЧУВЕНА ЛОНДОНСКА ДАУНИНГ СТРИТ ДОБИЛА ИМЕ, НАГОВОРИО ДЕ ХОЛАНДАНЕ ДА ТРАМПЕ ЊУЈОРК ЗА СУРИНЕМ, У ГУЈАНИ У ТО ВРЕМЕ ОН ДЕ БИО БРИТАНСКИ АМБАСАДОР У ХОЛАНДИЈИ

Мало птиче - сироче

Учиниће вам се да на овој слици видите мало паче. Међутим, то је будући господар океана - албатрос. Снимљен је на Кергуелским Острвима кад је имао тек неки месец. Мајка га чува у гнезду само месец дана, а после га оставља, враћајући се свом луталачком животу; изнад вода океана она тражи храну за се-

бе и младог албатроса, коју му доноси с времена на време. Мада изгледно, птиче је стрпљиво: оно мора да загњур свој мали кљун у мајчино ждрело да би одатле извукло храну за себе. Тек после девет месеци, кад очврсне, без неке нарочите припреме младунче напушта своје гнездо и почиње да живи самосталним животом

999 БОЛЕСТИ

Откако људи живе на земљи, они стално болују и умиру од бескрајно малих изазивача болести - бактерија. Сама имена болести показују сталност; наиме, ретко се појављују нове болести. Такав случај је и у нашем веку, што потврђује и једна анкета Светске организације за здравље. Научници кажу да постоји 999 различитих болести и случајева смрти, али да се није појавио ниједан нов фактор за последњих десет година.

Ако се здравље може купити, поново је недавно доајен лондонског Медицинског факултета, ми га нећемо наћи у апотекама и дрогеријама већ у воћњацима и поврњацима. Ову стару истину потврдиле су многе лабораторијске анализе извршене последњих година.

Фармашија је досад црпила највише лекова из ограниченог броја биљака, највише кулуса и шаргареле, а воће је препоручивано као извор витамина. Не треба заборавити да је воће на првом месту најбољи лек за избацивање органских отрова. Природне киселине које оно садржи уништавају велики број микроба. Лимунска киселина која се налази у већини воћа спречава развијање тифусних клиста, изазива појачано лучење пљувачних, желудачних, јетриних и цревних секреција и лечи многа оштећења органа за дисање и слузница желуца и црева. Воће је исто тако неизмерно ефикаснији извор витамина него пилуле и ампуле.

Маслина се налази прва на списку воћа употребљаваног још од давнина. Тај симбол мира међу људима је не без разлога и сада предмет обожавања у разним земљама. Шпански сељаци из области Арагонije приписују маслину ма божанску моћ. Употребљавају их у огромним количинама, и сматрају, да зато пуцају од здравља и виталности, а и живе врло дуго. Једна кашчица маслиновог уља дневно, утврдиле су недавне анализе, претставља одличан лек против разних болести јетре.

Трешња, вишња и рибизла припадају воћу које има првенствено снажну моћ излучивања мокраће. Оне ефикасно делују против реуматизма, болова у зглобовима и мишићима, костобоље и камена у бешици. Узета после јела рибизла делује као одлично средство за варење. Дезинфекујућа моћ трешња на цревне ферменте допринела је да се оне употребљавају против тешке констипације, пролива и дисентерије.

Јагода има диуретично дејство, прочишћујуће и тонично делује а исто тако врло је богата минералима. Препору-

ПРИРОДА НАЈВЕЋА АПОТЕКА

ЛАБОРАТОРИСКЕ АНАЛИЗЕ ОТКРИВАЈУ ОВАКОГ ДАНА У ВОЋУ И ПОВРЉУ ЗАВЕЗНИКЕ У ВОЈИ ПРОТИВ БОЛЕСТИ

чује се реконвалесцентима, слабима и туберкулозним. Салицилна киселина коју она садржи чини је одличним леком за јетру, бубреге и зглобове код реуматичних и болесних од костобоље. Употребљена у раствору она освежава кожу; чини тен светлијим, ублажава боре, скида мрље и пеге.

Желе од дуња, који су правиле наше старомојке, препоручљив је за заосталу децу, туберкулозне, плућне и црев-

не болеснике. Смоква употребљена са урмама и сувим грождем ефикасно дејствује против плућних обољења, ангине и као тоником за желудац и црева. Балем се у Африци и Азији употребљава као изворна енергетска храна, против болова у грлу и магарећег кашља. Суви балем има благо, ламсативно дејство. Слатко бадемско млеко је препоручљиво за болеснике од бубрега и бешике. Лимун, наранџа, грождје, ја-

буке и парадајз су прави еликсири здравља. Лимунска киселина у лимуну и другом воћу омогућује стварање врло потребног калцијума у костима. У свежем стању она дејствује као идеални регулатор здравља и изврсно средство за опште јачање организма. Лимун је одличан лек за слабунаву децу, жене у другом стању, старце и болеснике. Лечи реуматизам, костобољу, претерану дебљину и запаљење вена, убија клице дизентерије, тифуса, колере и других инфективних болести. Лимунска киселина убрава зарашћивање рана, делује ублажујуће на запаљење коже и слузнице, стимулише функције јетре, сузбија пекторалну ангину. Најзад, она је најбољи познати регенератор коже. Све је код лимуна корисно - од коре до семенке.

Наранџа садржи мање лимунске киселине али је знатно богатија у природном калцијуму, шећеру и витамину Д који доприноси лучењу жучи и стимулише цревне покрете. Грождје заузима такође почасно место међу воћем. Богато је шећерима, не захтева никакво варење и штеди азотне материје и жучне секреције. Преко крви грождјани шећер се преноси непосредно у мишиће које ослобађа разних штетних остатака и материја умора а истовремено их храни. Стога је оно препоручљиво у случајевима констипације, диспепсије, реуматизма, запаљења зглобова, повишеног притиска пре оптерећења јетре, гастрита, ентерита као и за нервозне особе, анемичне, реконвалесцентне и уопште слабунаве.

У погледу свог дезинтоксичног дејства јабука долази одмах иза лимуна. Она је препоручљива за болеснике од паратифуса, дизентерије, колибицила, аерофагије, бубрега, артритизма, јетре, црева и мокраћних органа. Парадајз је последњих година доживео пуну рехабилитацију. Садржи велике количине витамина и минералних соли и у сировом стању је нарочито препоручљив против реуматизма, нефрита и запаљења зглобова. Убрава варење. Његове семенке јачају зидове црева а његова љуска олакшава избацивање разних штетних састојака из организма.

Кип ђрабге оћей гобио илабу

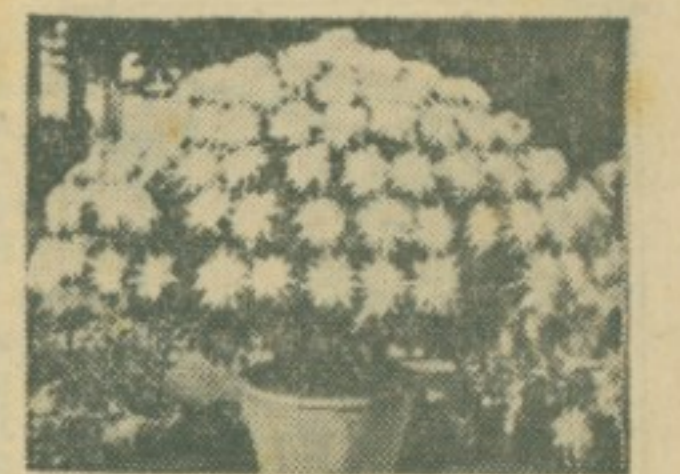
Кип правде на Палати правде у Милану остао је без главе приликом бомбардовања овог милионског италијанског града у Другом светском рату. Да не би Правда остала и даље „без главе“, или како су ставиовници Милана имали обичај да кажу „обезглавена“ - као у време Мусолинија - глава је начињена према првобитној и ових дана поново намештена.

НАЈБОЉЕ ЈЕ - НАЈЈЕВТИНИЈЕ

Француски књижевник Тристан Бернар посетио је једном изложбу аутомобила у Паризу. Излагачи, претставници разних фабрика, салетели су га да им каже који је аутомобил на изложби најбољи, и у коме се најрадије вози. - У аутомобилу својих пријатеља, одговорио је Бернар - јер у том случају не морам да платим ништа, а возим се врло удобно

КИНГСКЕ ХРИЗАНТЕМЕ

Познато је да је Кина постојбина дивних и разноврсних хризантема каквих нема у другим земљама. Тамо се ово јесење цвеће гаји већ око три хиљаде година и познато је преко хиљаду разних врста -

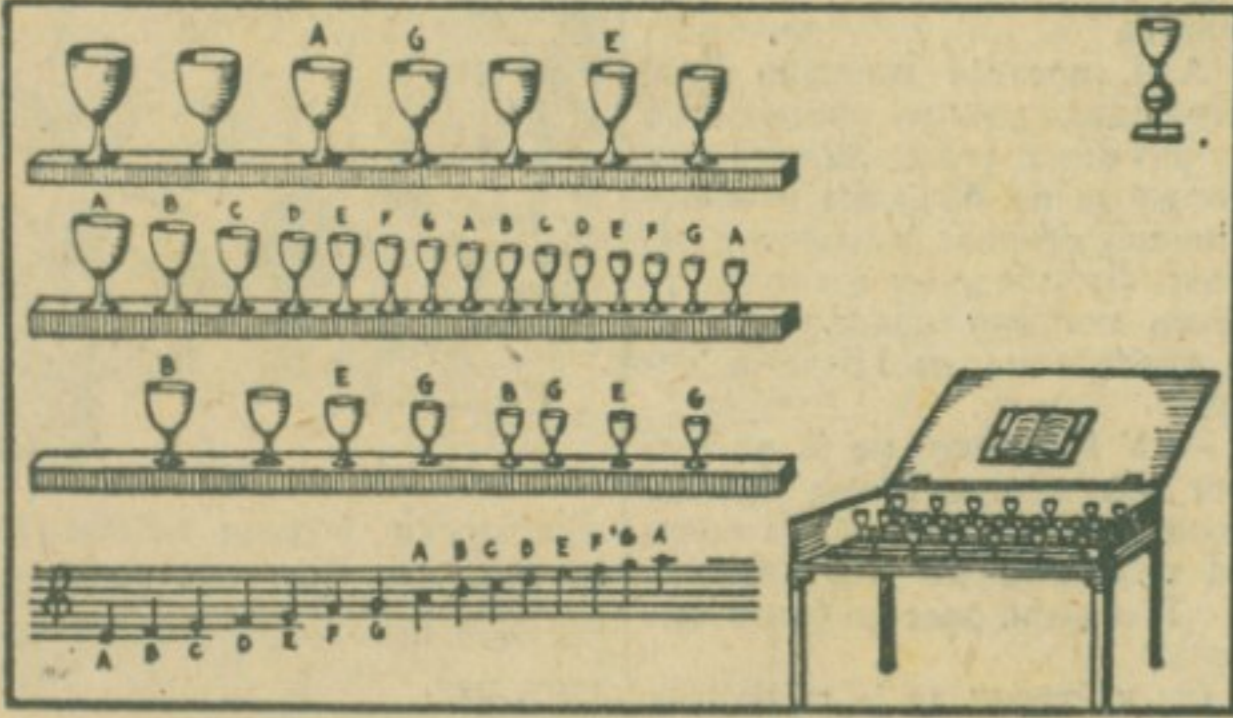

најразличитијих облика и боја. На слици се види једна од многих саксија хризантема које су прошле године биле изложене у Пекингу, поред другог ретког цвећа до којег се долази умстничким и зналачким укрштањем.

МОЦАРТОВА

музика за Франклинову «хармонику»

ГОРЕ: БЕНЗАМИН ФРАНКЛИН ЗА СВОЈОМ „ХАРМОНИКОМ“; ДОЛЕ: ИЛУСТРАЦИЈА ИЗ КЊИГЕ МИС ФОРД „УПУТСТВА ЗА СВИРАЊЕ НА МУЗИКАЛНИМ ЧАШАМА“ (1761)

Кад се, 1757, Бенџамин Франклин по други пут искрцао у Енглеску, био је већ познат по својим експериментима из области електрицитета. Пет година пре тога пронашао је громобран. Али, сада је долазио у британску престоницу не као научник, већ у дипломатској мисији.

Музикалне чаше

Баш у то време у Лондону су били у великој моди такване „музикалне чаше“. То је био инструмент који је свако могао да припреми код куће и да за то не потроши ни паре. Узме се десетак једна-

кких чаша и поређају се по столу. Затим се у сваку наспе вода, али тако да буде на различитим висинама. Кад се после тога олажењем прстом превуче преко ивице чаше, настаје музички тон који зависи од нивга воде у суду. Свака чаша даје, јакле, други тон.

Може се направити и друкчија комбинација: да се узму чаше разне величине или да се у њих, уместо воде, сипа вино, зејтин или алкохол, као што је обично рађено.

Проналазач на делу

И Франклин се допала ова музика, али како је у младости и сам био музичар, макар и дилетант (компоновао је балладе и свирао на виолини, гитари и харфи), одмах је запазио њен недостатак: тешкоћу да се добију сложени звуци, или пак тонови који се брзо смеђују. А како је уз то био

рођени проналазач, одмах је стао да тражи неко побољшање.

Пре свега, избацио је воду, постигавши да чаше дају различите звуке само према својој величини. Затим је ове чаше — боље рећи стаклене шоље, јер су по свом облику више личиле на шољу — ставио једну у другу, повезавши их хоризонталном шипком која је пролазила кроз средиште сваке од њих. Шипка је на једном крају имала ручицу за окретање, а могла се окретати и помоћу педала. Свирачу је још остало да превлачи влажним прстима по ивицама шоља које су се окретале, слично пијанисти кад удара по диркама.

Тако се добила могућност да се свира са обе руке.

Франклин је за свој инструмент употребљивао 37 чаша, које су сачињавале три октаве. Укључујући и полутонове, највећа чаша имала је нешто више од 20 см у пречнику; најмања око 8 см. Да би се свирач лакше снашао, Франклин је чаше обојио разним бојама, почев од црвене (нота „до“), затим наранџасте („ре“), па

онда жуте, зелене, плаве, модре, пурпурне... Чаше исте боје биле су међусобно удаљене за по једну октаву.

Изаум је био готов око 1761 године и проналазач је решио да му да италијанско име „хармоника“, у знак пажње према свом пријатељу из Торина Ђованију Батисти Бекаррију, који се такође бавио проучавањем атмосферског електрицитета. Али, инструмент је називан и друкчије — гласикорд.

„Хармоника“ је била лепо примљена и од музичара и од публике. Зна се и за поједине виртуозе на њој, међу којима је била чувена слепа девојка Маријана Кирхгеснер. Годину касније, 1791, једном Маријанином концерту на Франклиновој хармоници присуствовао је и Волфганг Амадеус Моцарт. Он је био толико одушевљен њеним свирањем да је, специјално за њу, компоновао свој Адаљо и рондо: био је то квинтет за хармонику, флауту, виолу, обоу и виолончело. Моцарт је доцније написао још једну композицију за соло „хармонику“.

Опасан по здравље

Како се овда може објаснити да један музички инструмент који је настао под тако срећним околностима, под окриљем дво-

јице генијалних људи, није имао срећнију будућност? Ту ступа на сцену један елемент јединствен у историји музике.

Већ у 17 веку било је распрострањено мишљење да „музикалне чаше“ имају снажан утицај на човека, и то како на његово физичко биће, тако и на психу. Тај утицај могао је, наводно, да буде користан и штетан. Тако је ова музика тобоже имала моћ да лечи „пусту“ крв, да мари завађене, да повраћа онесвесћене (само мушкарце). Чак је и чувени Месмер, творцао теорије животињског магнетизма, био убеђен у ово, па је музику гласикорда применио за лечење својих пацијената.

Међу штетне утицаје наводно је: да код жена изазива несвестицу, код неких животиња грчеве, а у неким случајевима чак и смрт мале деце. Временом, толико се накупило тих „дошких страна“ да је у неким државама свирање на „хармоници“ било забрањено.

Том главном узроку опадања и назад пропасти гласикорда придружила су се још два: висока цена инструмента и тешкоћа да се научи свирање на њему. Тако је, и тамо где није био забрањен, овај инструмент још неко време животињао, да назад потпуно изиђе из употребе.

Зетинство лавова

Швајцарци су у школску наставу увнели једну новину: професори воде своје ђаке швајцт недељно у јавне вртове или планине — на обавезни час ботанике, а на часове зоологије — у многобројне и савршено уређене зоолошке вртове, нарочито подељене за онлигедну наставу. Првих дана маја повели су ученике да им покажу како мали лавови проводе свој дан. Ово исто чине и када су у питању остале животиње и звери.

Баши су се упознали с пријовима: лавињима-бебама који су тек дан раније дошли на свет. Већ упола отвореним очима они су гледали. После десетак дана они могу и лепо све да виде. Друге недеље младунчићи стају на ноге, несигурно се љубљају али су испрајни тако да већ петнаестог дана почињу да шетају па чак и трчкарају по опромном кавезу који им дочарава далеку цунгчу. Уз лавиње је само мајка, лавица Жана, док отац Роџо не може да их види пре него што наврше пет-шест недеља — кад лавињи поставу већ самостални.

Мајка лавица никада не кажњава своје бебе, што они својски злоупотребљавају. Оне је искључива храна мајчино млеко. Ови лавињи су „претотављени“ ову после два месеца. Цар свих животиња посматрао је своје потомке с највећом радозналости а онда је почео пробубу: љшкао их је шапом, превртао. Међутим лавињи су остали обаврњи. Показивали су му зубе. Тада се појавила мајка. Она је пришла оцу и почела да га милаше, показујући малишанима да је он добар и да се само шалио с њима.

После неколико таквих „обука“ лавињи се навикну на оца, и почињу да се и с њим мазе. Често би се сместили на његова широка леђа да опављају.

Огромна звер, али добар отац, од тога тренутка постаје њихова ипрачка.

Зожибљаји Бима и Бума

Најнеобичнији истраживач рудног блага у Канади, а бесумиће и на целом свету, зове се Ханс Токед Фредерик Лундберг. Њему је сада 65 година. Тај научник из Торонта каткад примењује прелично чудне методе рада: богата рудна налазишта откривају му козе, али исто тако трага за рудним жилама — и налази

ру Аризоне, у САД, Лундберг је поставио своје инструменте по ивици 1500 метара широког кратера створеног падом једног метеорита за који је процене-но да је могао бити тежак око милион тона. По комадима тог небеског тела расутим по околним тврђени је да оно садржи 29 одсто гвожђа, што му је давало вредност од двадесет милиона долара. Међутим, глав-ну масу метеорита стручњаци пре Лундберга нису могли про-наћи, иако су вршили бушења до дубине од 200 метара. Онда је необични истраживач поста-вио своју теорију: зајавивши се у земљу приликом пада, мете-орит је продро до једног под-земног језера, које је од доди-ра са усјајним небеским телом узаврело. Настала је експлози-ја од које се метеорит иско-мадао и расуо водоравно. И за-иста, на хиљаду метара од сре-дишта кратера Лундбергови апарати открили су значајну жилу гвођене руде.

Нешто пред II светски рат Лундберг је трагао за једним бродом потонулим у околини Бахамских Острва, за који се тврдило да је био пун обрн-них пута. Пронашао је брод, али су у њему биле — оловне

кад је 1917 дипломирао техно-логију на Стокхолмском уни-верзитету и постао професор геофизичких истраживања, сва-ко је лето проводио у трагању за рудним благом.

У једном усамљеном селу на северу срео је једног дана не-ког лапоноског врача који је требало да одговара пред суд-ом због тога што су многи бодеосници помрли од његовог тајног „свемоћног лека“. Лунд-берг је утврдио да је лек са-држао отровни арсенолит, а тиме и присуство бабра у ње-му. На месту где је врач справ-љао свој смртоносни лек, мла-ди научник је први пут употре-био једноставан електрични магнетометар помоћу кога је открио део рудне жиле, што је касније довело до отварања рудника бабра Кристијенберга.

Следећих пет година Лунд-берг је успешно откривао руд-но благо у Западној Европи, Северној Африци и Шпанији, а затим опет у Шведској, где је

Иако је у младости први при-менио електрични магнетоме-тар за испитивање земљишта, Лундберг је стекао највећу славу захваљујући геофизици из ваздуха. Прилагодна је за употребу из авиона нити неве-роватно осетљивих инструме-ната. На том пољу патентирао је двадесетак проналазака. По његовом систему истраживања из ваздуха, три човека могу из авиона за један час испитати веће просторство него осам људи који ходају по земљи за три месеца. Усто је Лундбер-гов метод око педесет пута јеф-тинији.

Али, постоји извесан број стручњака који му поричу стро-гу научност, углавном зато што тврди да по биљкама и животи-њама открива рудноосне те-рене. Лундберг им одговара да је то могућно, наводи пример с храстовима из Грчке и до-даје:

— У Шведској ме је до јед-ног налазишта бабра довела коза која је на роговима носи-ла трагове руде тог метала, а у Родезији, опет до бабра, па-пагај!

Он не тврди да је то научни метод, али сматра да сваки пу-токаз треба искористити, па он-да, наравно, применити прва научна средства. И он их за-иста искористљује: мери магне-тизам терена, врши гравиме-триска и сизмичка мерења, ле-ти авионом носећи прецизне инструменте, употребљава ус-вршен Гајгеров бројач и друге справе — чије податке уме да прочита и протумачи као мало који стручњак на свету. То му нико не оспорава...

Фарма злата

Лундберг се највише распалио кад брани геофизику из вазду-ха и своју замисао о фарми зла-та. Ту идеју може да примени свако ко познаје неко земљи-ште у коме постоји златоносна жила овише слаба да би се експлоатисала класичним мето-дима. По Лундберговим рече-ма, на таквом земљишту треба једноставно засејати биљке ко-је ће својим кореном извлачи-ти злато из земље и слагати га у свом лишћу. Милионима го-дина подземне воде носе ка по-вршини трагове руде кроз чије наслага пролазе. Биљке, уни-јајући воду из земље, увлаче и честице тих руда које су за њих опроне. Да би се од њих заштитило, растлине те честице таложи по ивици својих ли-стова.

„Жетелац злата“ испирао је драгоцени жути метал из пеле-ла лишћа раставића, врсте мрке папрати високе око 25 санли-метара, који расте на многим песковитим и шљунковитим зе-мљиштима у Канади. У околи-ни Тиминиса он је из тоне пе-ла те папрати издвојио 125 грама злата. Сада је купио зе-мљиште на коме ће створити прву — фарму злата.

ОТАЦ ЈЕ КРИВ

Седмогодишњи Тони Брајтвајт, ученик једне школе у Енглеској, закаснио је на час и учитељ му је, за казну, задао да код куће педесет пута напише реченицу: „Нећу више за-кашњавати“. Сутрадан је дечак учитељу показао свеску за домаће задатке у којој је прилично нечитким рукописом пе-десет пута била исписана задата реченица. На крају задатка била је дописана примедба: „Ја сам крив што је мој син јуче закаснио у школу, јер је ишао да ме послуша. Зато је ред да ја искусим заслужену казну и зато сам уместо њега написао задатак, Тонијев отац“.

ЕКОНОМИЧНИЈЕ...

Научници верују да ће се моћне турбо-млазне машине, које се сада израђују за модерне војне и транспортне авионе, ускоро употребљавати у сасвим друге, много економичније сврхе — за производњу електричне енергије из нуклеарних реактора.

Довољна је сићовица...

Често је довољан гласнији узвик или тресак па да се по-ремеди деликатна равнотежа у којој се одржавају милиони тона снега на планинама. Зато

швајцарски водичи забрањују планинарима да на опасним местима проговоре и једну је-дину реч.

Иако је јоо гавно било...

И порд тога што ракете по-стоје још од 1232 године, пр-

ви значајан научни рад на том пољу није забележен све до 1909, кад је амерички физичар Роберт Годар почео да испи-тује ракете које могу да до-стигну веће висине.

»Крокодилске сузе«

Кад се за неког каже да ли-је крокодилске сузе значи да он испољава бол и тугу због нечега, а уствари ликује у се-би што се тако догодило. Фра-за води порекло од једног ста-рог мита да крокодил лије су-зе док гута свој плен. Научни-

ци, међутим, кажу да кроко-дили немају сузне канале и да не могу да „плачу“, али да не-ка водњикава течност цури из њихових очију док се напре-жу да прогутају исувише ве-лик плен.

ЖЕТЕЛАЦ ЗЛАТА

става чврстих формација Зе-мљине коре, има за циљ откри-вање рудних жила. На том по-слу Лундберг пропутује годи-

шње неколико стотина хиљада километара по свим континен-тима. Он и његови људи откри-ли су тако прошле године из авиона, помоћу магнетоме-тра, жилу гвођене руде на острвима Бечер у Хадзоновом Заливу која је процене на милијарду долара. „Свако мо-же да се послужи магнетоме-тром, — рекао је један чувени рударски стручњак, — али ни-ко с тог апарата не уме да чи-та податке као Лундберг“. Па ипак, тај човек не чита подат-ке само са инструмената.

Чудни путокази

Лундберг је увео у истражи-вање рудног блага низ најне-обичнијих путоказа. На пример биљке!

— Потпуно је могућно — тврди он — наћи се у непозна-том пределу и проучавајући извесне биљке и дрвета одре-дити не само приближно место рудне наслага, већ и природу минерала који се налази под земљом.

На тај начин, помоћу расти-ња, открио је у својој дужи пранси руде олова, магнезијума, ванадијума, молибдена, тунгстена, калаја, сребра и ба-бра које су се каткад налазиле на дубини од преко петнаест метара. Једном је у Грчкој по-чињено лишће неких кржља-вих храстова и упућено у Лунд-бергову лабораторију у Кана-ди, где је научник утврдио да у пределу где ти храстови ра-сту има хрома!

У Бавољој Долини, на севе-

Године 1940 отишао је у Пе-ру да у Андијама трага за зла-том Инка. Али, уместо да тра-жи „леђину“ у којој су старо-седеоци Америке сакрили своје благо, он је трагао за местима где су га копали или испирали. Успут је са својом малобројном експедицијом открио два древ-на и дотад непозната града: Сајак Марку и Фоју Пата Марку, а у подножју једне велике стене стара окна која су води-ла у некадашње руднике злата. Али, без потребне опреме било је сувише опасно истраживати их, а у домораци су се пока-зали веома непријатељски рас-положени према белим дошља-цима. На повратку, Лундберго-ва експедиција опет је открила нешто неочекивано: колонију белаца усред јужноамеричке дивљине. Нпу су били основа-ли истраживачи које је 1907 го-дине Хенри Форд послао у Пе-ру да испитају могућност гаве-ња каучуконосних палми. Као ни три деценије раније, сад већ подиљали белци нису хтели натраг у цивилизацију. Само су затражили соли и нешто алатки.

Ипак, најчуднији истражи-вачки подухват Лундбергов био је онај када је на Лонг Ај-ленду, поред Њујорка, чим је у САД укинута прохибиција, трагао за четрдесет сандука шампањанца — и нашао их. У тренутку кад је пиће стигло на имање поручиоца, он се нала-зио у Европи. Његов баштован је сандуке негде закопао, убр-зо затим се разболео и умро, не оставивши никоме где је шам-пањак.

Први кораци истраживача

Још као дечак Лундберг је волео минералогiju. По околи-ни свог родног града Малмеа, на југу Шведске, он је скупао примерке разних минерала, а

☆☆☆

Бурито је весело зајачао.

У трену их је све претекао. Далеко испред о сталих, пролетео је мали гаучо на Буриту кровциљ...

Шта има ново?

Пред нама су дневни листови из 1889 године. Стране су им жуте. Заударају на мемлу и старину. Шум њихов узнемирава повремено тишину читалонице.

Ту су широке стране напред њачког „Видела“, загребачког „Обзора“, радикалског „Одјека“, „Гласа Црногорца“ и, нешто мањих по формату: шабачког „Либерала“, новосадског „Заставе“ и „Малих новина“ Пера Тодоровића. Поред њих су и ондашњи „Језеви“, „Стармали“, „Бич“ и „Брка“.

И они имају вести из целог света: Париза, Лондона, Рио де Жанеира, Петрограда, Средеца (Софије), Токија...

И ви, просто изморени вести ма данашњице, мислите, преврћући те листове из прошлости, да су они пуни мирних вести. Нисте још ни преврнули лист а пред вама је последња реченица уводника шабачког „Либерала“: „Сви дотерасмо до дуvara. То је данас истинска ситуација у Европи“.

Ни „Обзор“ није нимало утешнији на почетку свог уводника: „Барометар мира и рата данас пада, а сутра се диже и наизменице је тако“.

Па ни у другим дневним листовима политичке вести нису ведрије. Звезда дипломатског света тога доба лорд Солзбери држи говор у Бристолу. Но востадско „Застава“ доноси га у изводу.

„Могу настати прилике, иако је Енглеска у врло добрим односима са свим државама на свету, кад се ти односи могу променити. Због тога Енглеска не треба да чека док опасност куцне на врата. За одржање мира најбоље је средство да се земља потпуно нао ружа, па се не треба никога плашити“.

Читајући такве вести човек би желео да види неког ко би

могао да посумња у овај извештај из Лондона:

„Ове седмице одржана је у Лондону конференција пророка који су после дуге дискусије дошли до закључка да ће крај света бити 5 марта 1896 године, у 12 часова и 40 мину та по Гриничу“.

Али сви ти „барометри“, „истинске ситуације“ у Европи и „лондонски пророци“ не препадају једног Србина тога времена, који, пун вере у свој дуг живот и здравље, даје овај оглас у „Мале новине“.

„Млад и изобразен чиновник тражи себи сапутника. На рафи благе и скромне је првенствена препорука. Озбиљне и сопственом руком писате понуде упутити под „Веселак“.

Чување тајности зависи од узајамног поштовања“.

„Глас Црногорца“ објављује вести о прослави петогодишњице Косовске битке и о удаји двеју црногорских кнегиња за руске велике кнежеве. У сени тих свечаних извештаја промичу и телеграми:

„Лондон, 17 августа. — Број штампадура (графичара) те уставише радље скочио је на две хиљаде“.

„Рим, 29 августа. — Султан од Марока примио је италијанског министра с особитим усрђем. Рече да Италија и Мароко ваља навиком да се слажу као два прста на руци“.

„Стармалото“ више занима унутрашња политика и он лева из свег гласа:

Од ускреса до духова
Педесет је пуних дана
Па педесет пута може бити
Закон, правда изиграно...

У Србији је партијска борба у пуном јеку. Напредњаци, либерали, радикали, ударају једни на друге у својим дугачким чланцима и, у ништа мање

години. Време је пролазило. Једне ноћи, кад је он већ одавно био удовец, неки чергари упадну у његову кућу, али се догодило оно што нису предвиђали: они су се уплашили старца а не он њих. Побегли су носећи са собом тројицу рањених другова.

Чувши да неки племић из околине сумња у његове године, кренуо је — пешнице, разум се — у своје родно место удаљено преко 300 километара и вратио се отуд с крштеницом у руци.

Са 127 година оженено се по други пут. Године су се полако низале. Дух је још био свеж и жив, али је снага почела да га издаје. Онога дана кад је видео да више не може да пропешачи 60 километара да би с једним пријатељем проћаскао о прошлости, плакао је као дете.

Деветог октобра 1772, четрдесет дана пре његовог 146-ог рођендана, престало је да куца срце последњег викинга.

„Починио је у животу много грехова и страсти су у њему често односиле превагу над разумом, али је ово он сам приписивао томе што је морнар и Норвежанин“ — рекао је пријатељ који му је одржао надгробни говор.

ДАНАС И ПРЕ 70 ГОДИНА

би унапред могли спремити по грбне мараме за нос, пошто ће дотични господин „Мућак“ зјело забаздити“.

Перу напада и „Стармали“: „Ја не знам зашто су Пери Тодоровићу дали надимак „фрај лица“ и то сад кад нити је фрај нити има лица (образа)“.

А кад новосадско „Застава“ донесе тобожњу изјаву краља Милана о Гарашанићу и Пери Тодоровићу он као помаман пише одговор у својој рубрици: „Да се разрачунамо“, коју отада стално води и јуначки на пала све око себе.

Ето шта је онда, пре 70 година, било ново. О рату се и тада говорило, појављивале су се велике кризе од којих се тек после 25 година једна претворила у Први светски рат.

У време кад су излазили ови листови, средства за штампање била су веома оскудна. Довољно је поменути штампарску машину на ручни погон и упоредити је са данашњом ци новском ротацијом, која сама за себе претставља читаву ма лу „фабрику“. Исто тако, кад се упореди новинарство тога времена са данашњим види се огромна разлика у сваком погледу. Вести нису биле ништа друго него уске информације које је могао да тумачи свако на свој начин. Нису обрађивале не и тако су добрим делом биле без правог смисла, а неке одишу простотом и вулгарношћу. Данашње вести не само што су обрађене како треба, него се не могу ни замислити без коментара који им даје смисао и чини их садржајни-

јим.

ГРАД У ВАЗДУХУ

Астрални феномен за који научници кажу да је „нешто најнеобичније на свету“ појављује се у одређеним временским размацима изнад Сенди Ајленда, недалеко од обала Шкотске. На небеском своду лебди тада као неко велико едање окружено извесним бројем малих жућа. Појава траје неколико часова и видљива је из Тафта, са северног дела острва. Као највероватније објашњење научници наводе да је овај „аветињски град на небу“ уствари одблесак дела неке вароши са далеког севера. Услед атмосферског рефлекса (телевизишко деловање природе), сенка тог норвешког града пада на воду Северног Мора и као са огледала њен одблесак се поново одражава на небеском своду изнад Оркнеја.

Лек њрошћ задоцњавања

„Госпођо, госпођице, господине, Претстава је почела. Познато вам је с коликом брижљивошћу припремамо наше претставе, па ћете схватити да своје гледаоце желимо да поштедимо шума при затварању врата и трескања седишта који стварају они који доцкан дођу. Зато вас молимо да први чин пратите на телевизиору у предворју. Данас ћете можда бити мало љути, али идући пут, кад већ будете седели на свом месту, схватићете наше мере и одобрићете их“.

Листа са оваквом садржином добија сваки задоцнели посетилац Народног позоришта у палати Шаја, чија се управа нада да ће на овај начин навићи посетиоце да долазе на време.

ПАПАГАЈ УМЕСТО ПЕХАРА

После завршетка француског фудбалског првенства, четри тима из северне Француске — Ленс, Лиј, Рубе и Валансијен — играће за један оригиналан трофеј: папагаја. Првак ће добити живу птицу, а другопласирани њеног „двојника“ од керамике. Папагај кога ће победник добити претставља редак примерак своје врсте — зна да изговори више стручних фудбалских израза, као: једанаестерац, слободан ударац, фаул и гол.

Грамофонске њлоче за огличне њкае

Одлични ученици школа у Француској добијаће убудуће као награду не само књиге, него и грамофонске плоче. Избор плоча вршиће наставнички колегијум. Шлагери и слична лака музика неће долазити у обзир.

Као јаго поплашених птица распирше се гомиле про даваца новина по београдским љуцама, а њихови звонки, снажни или промучки гласови почињу да се проламају кроз тек оживели град: — Новине, новине!...

И тако из дана у дан људи читају јутарње и вечерње листове да виде шта има ново. Неки грозничаво одвијају пре изласка у варош радиоапарате да чују шта има ново. Сваког дана, сваког часа, људи на улицама, у каванама питају једни друге: „Шта има ново?“

У дневним листовима све је

више оних црних слова, којима се истичу важне вести, све је више страна посвећених спољној политици и читаоци се све више питају: „Шта има ново?“

- Побуна на Корзици...
- Шта има ново?
- Узнемиреност у Тунису...
- Шта има ново?
- Крваве борбе у Алжиру...
- Шта има ново?

И опет и непрестано: „Шта има ново?“

Садашњост, свакако, није баш најпријатнија. Али, ако вам се прошлост чини лепшом, онда „прославимо“, например, седамдесетогодишњицу оног неизбегног „Шта има ново?“.

То је, значи, тај човек који се борио у ратовима за Данску још од времена мог прадеда. Због тога те, Кристијане Јакопсене Дракенбергу, именујем надморнарком у краљевској морнарици с пуном платом до краја твог живота“.

Кристијан Дракенберг, који је с поносним осмехом слушао ову беседу данског владара Кристијана VI, имао је тада 109 година.

Родно се у Норвешкој, 1626. Није имао ни 13 година кад је почео свој живот на мору.

ПОСЛЕДЊИ

Као некад стари викинзи, и он је, кад год би повољан ветар надимао једра његовог брода, лутао далеком пучинама, путевима на које га је гонио његов немирни дух.

Године 1657 избио је рат између Данске, која је тада чинила једну државу с Норвешком, и Шведске. Тада је Дракенберг ступио у ратну морнарицу где је служио три године. Нови рат са Шведском избио је 1675 и Дракенберг се поново јавио у морнарицу.

После окончаних ратова, док се налазио на пловидби по Средоземном Мору, заробили су га алжирски гусари и продали као роба. Шеснаест година служио је разне господаре, а тада је, с још петорицом другова које је задесила

творогодишњак, издржао. У Бордоу је чуо да је Данска опет у рату и — јавио се у добровољце.

Имао је 90 година кад је вид почео да му слаби и стари морнар био је приморан да се одрекне мора. Тада је, опет

пешнице, кренуо да прокрстари родну Норвешку и да са старим пријатељима, којих је имао у читавој земљи, освежи успомене на некадашње подвиге и битке.

Оженио се и стекао домаће огњиште кад му је било 111

ВИКИНГ

...и добио преу награду.

Али, заборавио је да поново седлом покрије Буритова крила. Каква несмотреност!

Гавчи су се разбеснели и журнули на малог зауча претећи му због преваре.

Тада је он зграбио Бурита за реп и одлетео а њим. И нико га више никад није видео.

Гљиве ОД КОЈИХ СЕ

расте

Биолози и лекари сматрају да су открили средство којим ће у блиској будућности моћи да управљају растењем биљака, животиња и људи. То средство добија се из неких микроскопски ситних гљива, истих оних из којих је у току последњих десет година издвојен низ изван-

крила да слично дејство на растење имају и витамини, нарочито Б-12. Тај витамин потстиче растење и код животиња. Додаван храни за пилиће, јагњад и прасад, он је код тих животиња потстичао растење.

редно ефикасних лекова — антибиотика. Као што је познато, антибиотици уништавају бактерије и брзо лече инфекције које су раније често водиле у смрт.

У последње време и сами истраживачи били су изненађени кад су открили да те гљиве могу искористити и у друге сврхе. Први је то приметио један израелски лекар. Његови болесници — деца којима је давао антибиотике показали су после примања лека неуобичајено добар апетит. Они су брже добијали у тежини и расли.

Нешто касније, два америчка лекара поновила су експеримент свог израелског колеге и покушала да реше застој у растењу својих малих пацијената, дечака и девојчица, дајући им терамицин. Први резултати били су задовољавајући и они су поновили опит над 64 ученика из једне школе у главном граду Хаитија, који су слабо расли. Ту децу поделили су у четири групе. Првој групи давали су дневно педесет милиграма терамицина, другој мању, а трећој још мању количину, док деца из четврте групе уопште нису примала лек. После пола године утврђено је да су деца из прве групе почела нормално да расту, друге две групе расле су сразмерно примњеној количини терамицина, док се код четврте групе није приметило никакво побољшање.

После више оваквих опита закључено је да деца после узимања антибиотика расту брже зато што се део енергије коју њихов организам троши за савлађивање штетних бактерија, употребом лека ослобађа за корисне сврхе — за растење.

Истраживања су такође от-

Убрзо се испоставило да гљиве из којих се добијају антибиотици стварају и витамин Б-12.

Истраживачи су наставили рад, још брижљивије испитујући гљивнице које дају стрептомицин. Пошто су из њих прво извукли антибиотике, а затим и витамин Б-12, остатак су додали храни за крупније животиње. Показало се да су се оне одлично развијале и напредовале. Закључак је: и у остацима гљивица налазе се неке драгоцене супстанце.

Једно ново откриће помогло је стручњацима да крену корак даље. Наиме, у неким пределима засејаним пиринчем запажене су стабљике три пута дуже од нормалних. После дужих испитивања откривено је да је тај изузетни раст последица присуства гљиве чије је научно име „гиберела“, или „Lizea fujikori“. Из те гљиве издвојен је екстракт „гиберелин“. Из досад необјашњених разлога, дошавши у додир са хелијама биљака, он их потстиче на неприродно брзо дељење и умножавање. Проширујући поље истраживања, Јапанци су, заливајући траву раствором гиберелина, постигли да она не жути пред зиму већ да и даље расте, чак и под оскудном светлошћу и на ниској температури. Уопште, украсне биљке у додиру с гиберелином два, па чак и више пута превазилазиле су своју нормалну висину, дајући исто толико увећан цвет.

Истраживања се настављају. Научници се сада труде да открију који то састојак из гљива потстиче растење код људи, животиња и биљака и на који начин. Но, већ и досадашњи резултати пружају наду да ће ускоро моћи да се помогне деци засталој растом.

Десет хиљада франака за пушовање од једној километру

Дванаест честитих напулитанских сељака недавно су тако насамарени да ће се тога, вероватно сећати целог живота. Једна варалица им је обећала да ће их превести својим бродом до Каракаса, у Венецуели, за 100.000 франака, у шта су били урачунати и трошкови око вађења пасоша, виза и осталих формалности.

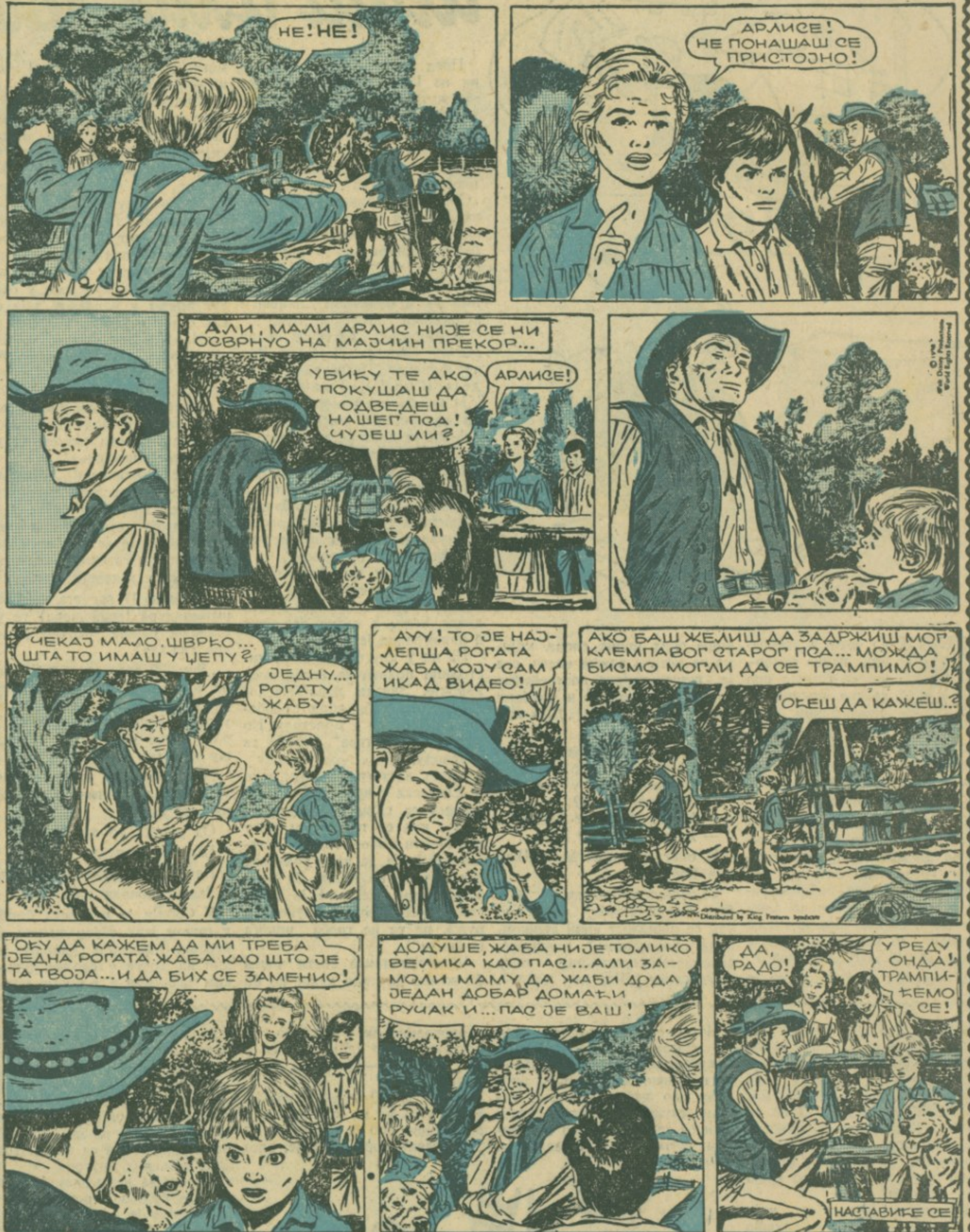
Уверени да ће у далекој земљи лакше доћи до зараде, напулитански сељаци су једног јутра кренули из луке родног места испраћени од својих породица и пријатеља. Брод се зауставио у пристаништу Капри, удаљеном свега 10 километара, и власник им је саопштио да ће се одмах вратити. Уствари, њихов пут био је већ завршен!

„Организатор“ путовања за Венецуелу био је украо брод, а онда се изгубио без трага, оставивши путнике у луци Каприја. Осуђен је у одсуству на две године затвора, али то је мала утеха превареним Напулитанцима.

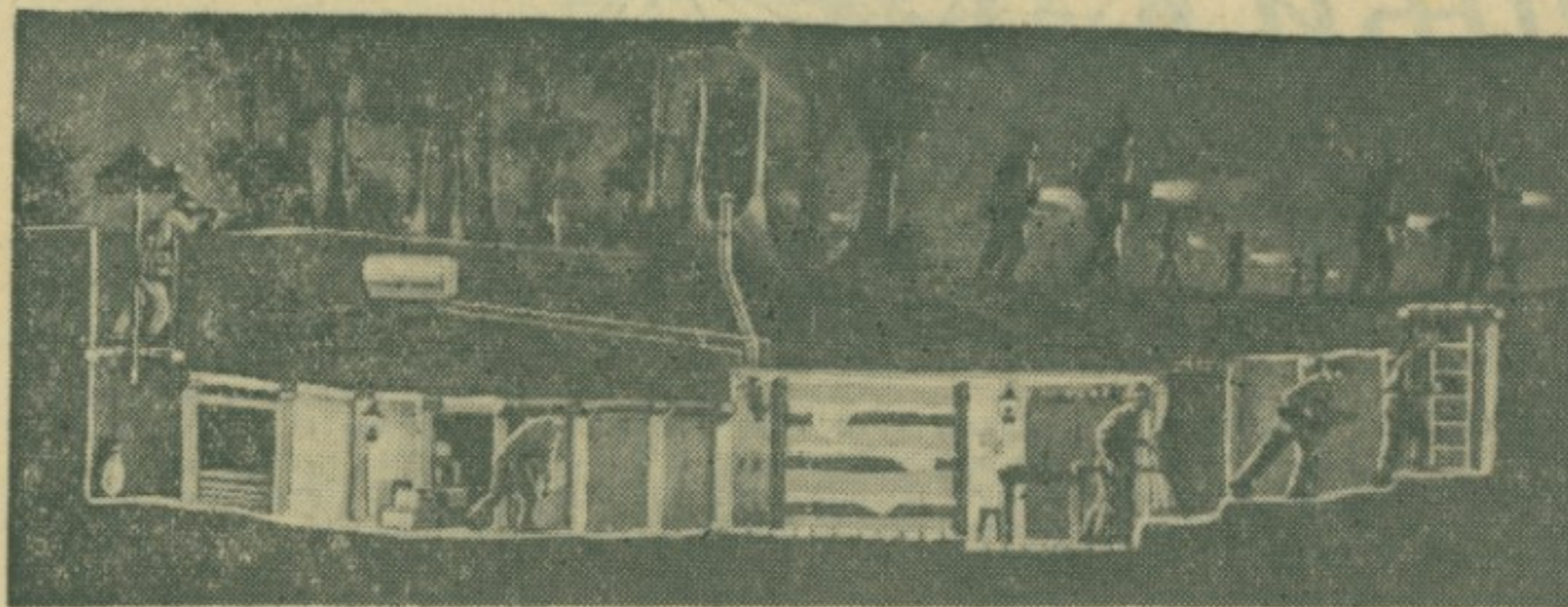
Прошћив алкохолизма

Аргентински биолози открили су да једна биљка, коју сељаци називају „воловско стопало“, има изванредно дејство на организам затворено алкохолу. Експерименти су показали да се човек у тешком пијанству отрезни у року од десет минута чим попије чај направљен од ове биљке. Њено научно име је „Маутенус палицифолиа“. Биолози сада покушавају да утврде каква могућност постоји да се ова биљка употреби у борби против алкохолизма.

СТАРИ ЖУџА

Последња линија одбране

У почетку Другог светског рата, кад је Енглеска сваког дана очекивала немачку инвазију, британски генералштаб је предвидео читав низ одбранбених мера. Направљен је подводни систем цеви ва пуштање у море огромне количине нафте која би запаљена на обали створила пред Немцима ватрену завесу. Организоване су специјалне покретне јединице да се боре против падобранаца... Али, један од тих планова доскора је био потпуно непознат јавности и Министарство рата га је тек недавно ободанито.

Оних критичних дана у лето

1940 године, на једној седници генералштаба одлучено је да се дуж обалског појаса јужне и источне Енглеске сагради велики број специјалних окрвништа из којих би групе људи дејствоваде у позadini непријатеља уколико би Немци успели да се искрцају. Свако окрвниште састојало се из неколико просторија међу којима је било магацина са оружјем и храном за неколико месеци. Посада ових подземних окрвништа бројала је пет до шест људи из тог краја, који су одлично познавали терен и били опремни да у случају немачке инвазије живе у окрвништима и оданде уништавају непријатељске везе и врше диверзант-

ске акције. У окрвништа се улазило кроз нарочите улазе које је било врто тешко открити, јер је преко њих била засађена трава као и у читавој околини. Осматрачнице су се из окрвништа могле издигнути као бусен изнад земље и кроз њих су стражи могли непосредно да дејствују а већ у следећем тренутку да нестану. Уређаји за вентилацију водили су обично кроз шупљину неког пања или повог дрвета. Да не би Немци освајањем једног окрвништа имали могућности да добију положај другог, само је један виши официр енглеске обавештајне службе знао распоред свих окрвништа а било их је више стотина.

„Бришко јутрење“ и „Битка мамуза“

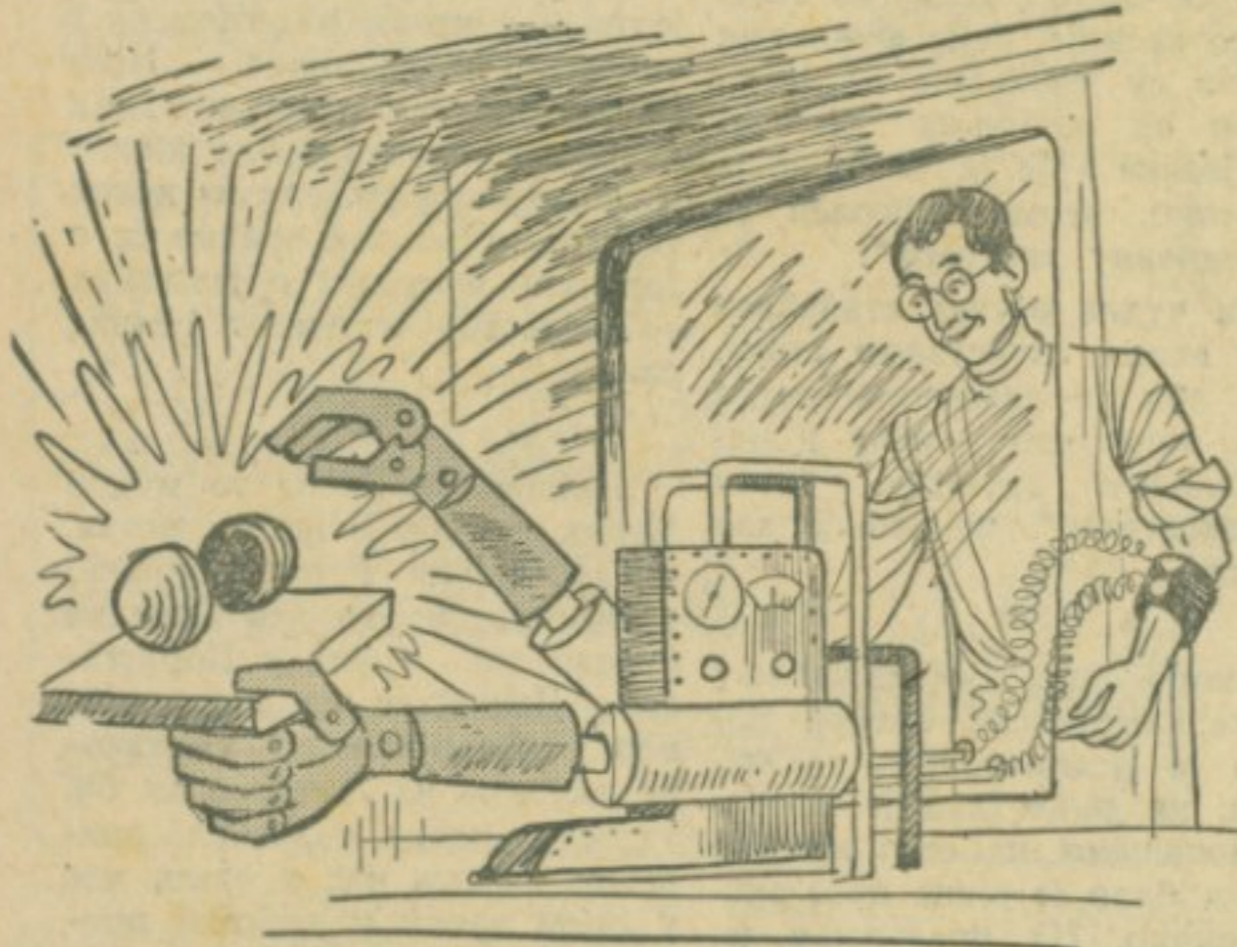
„Бришко јутрење“ је назив за велику погинућу француског гарнизона у фландрском граду Брижу 1302 године. Том приликом побијено је 3000 Француза. Овај покољ био је сигнал да се дигне цела земља и да се збаци власт француског краља Филипа IV.

Филипа то није збунило. Одмах је кренуо с војском против побуњеника. Његову војску сачињавали су витезови, а против њега су ишли одреди еснафа из фландрских градова. До одлучне битке дошло је код места Куртреа. Ова битка позната је у историји као „Битка мамуза“. Главнину фландриске војске чинили су радници ткачи, који су нанели страшне ударце Французима. У тој борби изгинуло је неколико хиљада француских витезова. Пошто су их побили, ткачи су скинули с њихове обуће златне мамузе, које су претстављале обележје рittersког реда. Ове мамузе чуване су у једној цркви као успомена на ту битку. Том приликом цела Фландрија била је очишћена од Француза.

Неки сматрају да је битка код Куртреа имала велик значај у историји војне вештине, пошто се у њој показала надмоћност организоване пешадије над рittersком коњицом.

Механичка рука

ЗАЧЕТАК РОБОТА КОЈИ МИСЛИ

На Бриселској изложби, поред многобројних „чуда над чудима“, посебну пажњу привлачи такозвана „биоелектрична рука“ изложена у совјетском павиљону коју њени творци једноставно називају „гвоздена рука“. Она је у стању да изврши низ покрета чим је неко прикључи за своју. Довољно је чак да човечју мишицу само обухвати „биоелектрична рука“ и ова ће функционисати под утицајем људске мисли: ако треба да се шака стегне у песницу, „гвоздена рука“ ће згрчнати прсте. Али, она је у стању да

исавршена јер је могла да изводи само неколико покрета. Овај други модел, изложен на Бриселској изложби, далеко је савршенији и обавља више послова под утицајем људске мисли.

За сада, користећи биоелектричне измене у мишици, „механичка рука“ може да послужи за разне операције. Она је веома препоручљива за рад са радиоактивним материјама, јер искључује човека из непосредног контакта. Усавршавањем овог система биће свакако конструисани много савршенији манипулатори, осетљивији и лакши за управљање. Захваљујући овим новим открићима, човек ће моћи из даљине, преко радија и уз помоћ телевизије, не покрећући ни прст да обави многобројне операције.

Нарочито ће бити од значаја примена „механичке руке“ као протеза. Захваљујући овоме, инвалидима без руке и ногу биће умногоме олакшано кретање и рад.

Значајну примену наћи ће механичка рука и у лечењу парализе. Али ипак најзначајнију улогу за сада има при управљању машинама без учешћа руке. Сада је још тешко да замислимо авион или аутомобил у којима пилот или шофер не држе у рукама команду, а да се и једно и друго возило крећу под утицајем људске мисли, и то још тачније и брже.

Материја са оваквим минералним својствима налази се у две врсте четинара — Цефријевом и дигер бору, као и у једном филипинском листопадном дрвету.

Доктор Едгар је утврдио да је хептан добијен из Цефријевог бора чистији и јевтинији ма од другог. Тако је катран тога бора почео да служи за градирање течних горива.

Данас постоје и други, погоднији начини за добијање хептана из петролеја, па се катран Цефријевог бора више не употребљава за то. Захваљујући томе, ово дрвце више није изложено опасности уништења, а услуга коју је оно учинило данашњим возачима свих врста мотора остаје увек вредна помена.

Колико увећавају оптички инструменти?

Ако сте случајно дошли до неког оштећеног оптичког инструмента рецимо догледа, покушајте да погледате кроз њега: окрете окулар, приближите, жавате и окраћујете раздалјину. Али, ако су на инструменту зарђале бројке нећете знати тачно колико тај доглед увећава.

Ово вам се може догодити и кад купујете нов доглед, јер на неким нису утиснути никакви подаци. А вас, међутим, баш то највише занима, јер од тога много зависи и квалитет инструмента.

Можете онда и сами да се помогнете. Потребна су вам само два податка, а до њих ћете лако доћи: измерите пречник улазне пупиле (улазног отвора) и пречник излазне пупиле — беле тачке где излази ваздух на окуларном сочиву.

Да бисте утврдили могућност повећања на било ком оптичком инструменту, па и на догледу, треба што прецизније, милиметарски тачно измерити ово премеравање. Ако сте тим мерењем, например, добили да је пречник улазне пупиле 30 милиметара, а пречник излазне пупиле пет милиметара знаћете да тај инструмент повећава шест пута. Рачуница је, као што видите, сасвим једноставна: први број подељен је другим, и то је све.

Човек је као - аутомобил

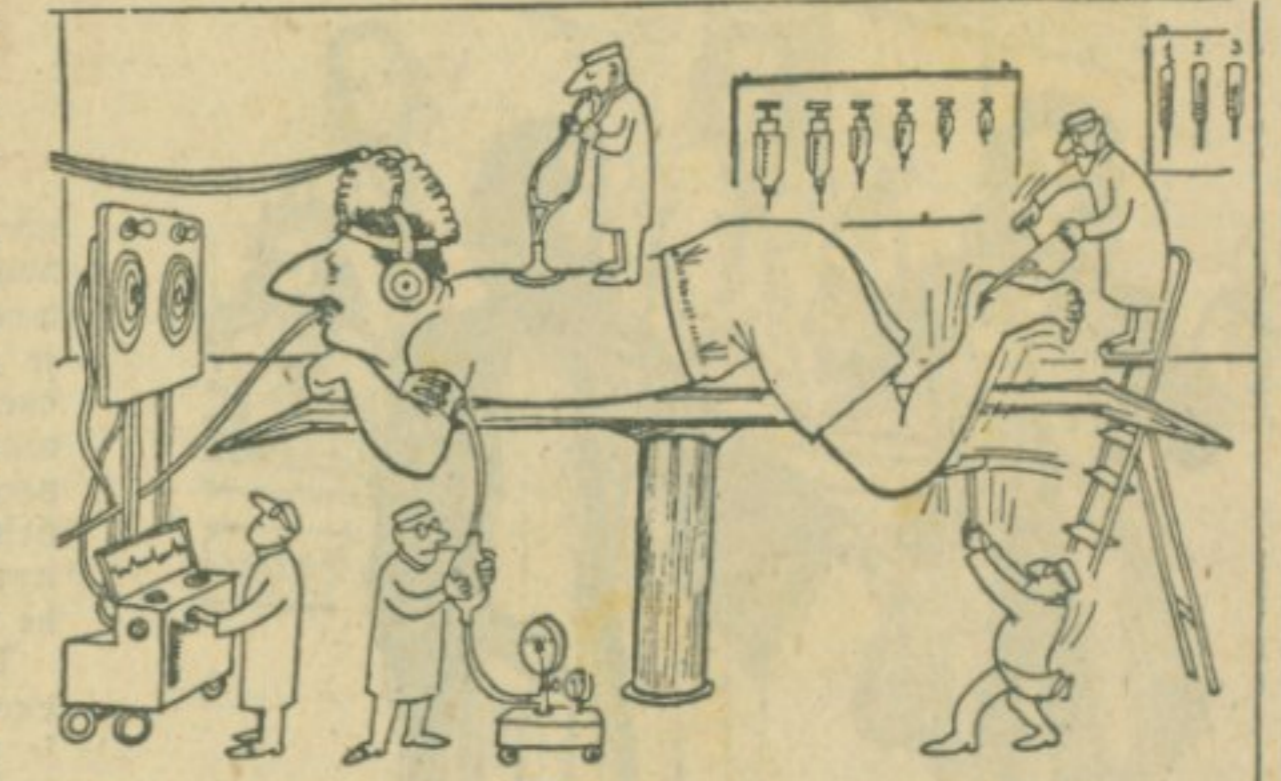
Наш организам сличан је машини: ако се не подмазује брзо се проши. Мозак је најсавршенија електрична машина. Од њега зависе наши покрети, рефлекс и расположење. У данашње време честих и јакних нервних потреса, тај апарат за управљање свим функцијама у организму и за преносење заповести највише трпи и зато се треба старати да не дође до кvara. Лекарима свакодневно долазе исцрпљени људи, које мучи јака несаница. Они су кандидати за електрошокове само зато што нису умели да се на време умере у рад.

Служећи се речником шофера, свакоме би се могло препоручити: пазите на своју каросерију, на своје киллограме, јер вас године све више трошењавају на седење. Није овде реч о естетици већ о томе да од „линије“ коју човек има, као и од линије аутомобила, зависи брзина кретања; од тежине зависи и човеково здравље. Често, поред других недостатака, оптерећује ваше срце. Мршавост смањује отпорност према инфективним болестима.

Јер недовољно храњен организам не располаже резервама за одбрану. Зато бар двапут годишње станите на вагу. Водите рачуна да дуван квару фиттар за пролаз ваздуха и помаже бронхитис. Зачини и алкохол шкоде организмима за варење, зато поведите и о њима рачуна.

Један аутомобил ће прећи од 60.000 до 200.000 километара, што зависи од тога какве је „марке“. И за човечје срце је важно од каквог је „материјала“, али и да ли се чува. Оно може да откуца у току живота 530 милиона или свега 200 милиона пута.

„Гориво“ које се уноси у

Због Шелевизије

Испочетка је било тешко поверовати да би телевизија могла да утиче на градски саобраћај у Лондону. Али, анкета је то потврдила. Многи који су раније проводили вече у центру града, у биоскопима, позориштима и другим забавним локалитетима, сада остају код куће, поред телевизијског апарата. Као последица тога, од 1956 године број путника на аутобусима опао је за 360.000 дневно, а приходи аутобуских компанија смањили се за 500.000 фунти. Због тога претстоји или повлачење извесног броја возила у вечерњим часовима, или ће и аутобуси добити телевизију, како они који увече излазе не би пропустили омиљену емисију.

Да је мање незгода...

Амерички конструктори почели су у последње време да праве гараже с различитим улазима. Један тип гараже има нормалан улаз и изнад њега пише: „За мушкарце“, док изнад другог улаза, двоструко ширег стоји натпис: „За жене“. Откако се употребљавају гараже са оваквим улазима има много мање незгода приликом паркирања кола.

Људски организам игра веома важну улогу и, ако се на њега pazi, човек може да живи дуго. Још нисмо стигли докле да замењујемо делове нашег организма, као што се чини с машинама, али док се то не постигне морамо бар да „доставимо“ и „подмазујемо“ како би у нама што мање шкрипало. Зато се препоручује да свако схвати свој организам као машинерију која ради без престанка, и зато се троши, квару, па су јој времена на време потребни прегледи спручњака да би се у прави час притекло у помоћ. Можда је то најбоље чинити на почетку лета, јер сунце и врућина наносе често штету. Треба увек имати на уму да се код човека поправља само део по део, јер „генерална оправка“ још није могућна.

ВИСКООКТАНСКИ ЧЕТИНАР

Данас возачи моторних возила знају да је број октана мерило за неке особине бензина. Пре тридесетак година тај термин је био непознат, јер је тада тек доктор Грахам Едгар стварао први систем мерења учинка течних горива и тражио погодну јединицу за то. А њу је нашао захваљујући једном другом проналаску до кога су људи случајно дошли десетак година раније.

Неки произвођач терпентина у Калифорнији напунио је свој казан катраном, сматрајући да је то сасвим обичан катран. У току загревања казан је наједном одлетео у ваздух. Утврђено је да је до експлозије дошло зато што катран није био добијен, као обично, од жутог бора (pinus ponderosa), већ од Цефријевог бора (pinus Jeffreyi). Отада произвођачи терпентина врло пажљиво рукују катраном добијеним из Цефријевог бора. Њихову пажњу привукло је још нешто: терпентин добијен од катрана Цефријевог бора изгледао је као помешан с петролејом. Хемикалија која је давала такво својство овом терпентину издвојена је и названа абиедин.

Апотекари су убрзо нашли примену за абиедин. Он је постао састојак мириса, средстава за борбу против инсеката, средстава за прање, па чак и гуме за жвакање. Највише је употребљаван за сиправање сирупа против кашља и мелема којима су људи лечени до почетка овог века.

Абиедин садржи 96% нормалног хептана, угљоводоника који се налази у петролеју.

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

АВИОНИ СУ СЕ СТАВИЛИ У СЛУЖБУ МЕДИЦИНЕ...

...УПОТРЕБЉАВАНИ СУ ЗА ОТКРИВАЊЕ И ГАШЕЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА

СВЕТ ЈЕ С НАРОЧИТИМ ПОШТОВАЊЕМ ПОЧЕО ДА ГЛЕДА НА АВИЈАЦИЈУ ПОСЛЕ ЕПОХАЛНОГ ЛЕТА АМЕРИЧКОГ АВИОНА №-4 ОД ЊУФАУНДЛЕНДА ДО ЕНГЛЕСКЕ ПРЕКО АЗОРСКИХ ОСТРВА

ПРВИ НОН-СТОП ПРЕКООКЕАНСКИ ЛЕТ ИЗВРШИЛИ СУ ЕЛКОК И БРАУН...ОД ЊУФАУНДЛЕНДА ДО ИРСКЕ.

20 МАЈА 1927 ЧАРЛС ЛИНДБЕРГ УЗЛЕТЕО ЈЕ СА ЊУЈОРШКОГ АЕРОДРОМА САМ У ЈЕДНОМТОРНОМ МОНОПЛАНУ И ПОСЛЕ 33 ЧАСА И 32 МИНУТА СПУСТИО СЕ У ПАРИЗУ, ТО ЈЕ БИО ПРВИ СОЛО ЛЕТ ПРЕКО АТЛАНТИКА.

ПРВИ ЛЕТ ОКО СВЕТА ТРАЈАО ЈЕ 15 ДАНА И 11 ЧАСОВА.

НАСТАВИЋЕ СЕ

АВАНТУРЕ

Савремена превозна средства за час пребаци човека с краја на крај света, а радио му омогућује да сазна шта се догађа у најудаљенијим деловима земље, готово у исто време кад се то збива. Не постоје више „далека копна и мора“. То све отклања разне незгоде које су у прошлости биле честе због тешкоћа у обавештавању. Једна од тих незгода биле су појаве разних авантуриста који су се лажно представљали. Требало је да протекну године док не би били откривени. Ови авантуристи су били израз свог времена и њихов живот није ништа друго него слика тога доба. Овде ћемо донети живот једног таквог варалице који данас не би могао да се одржи ни 24 часа, акамоли годинама.

Псалманазара

Прешао у један језуитски колеџ. У 16 година, обузет жељом за доживљајима, побегао је из манастира и кренуо у свет. О Јапану није знао баш ништа, јапански језик познавао је још мање, али је био убеђен да људи које ће на свом путу срести такође о томе неће знати ништа.

Тобојски Јапанац и шкотски свештеник, који у себи није имао ништа мање авантуристичког духа, брзо су се споразумели. Ајнес је обећао да ће Псалманазару издејствовати отпуштање из војске и да ће га одвести у Лондон, а овај је за узврат, пристао да пређе у англиканизам. Сложнили су се да младић и даље треба да се претставља као Азијат. Али, пошто је било могуће да наиђу на енглеске трговце или морнаре који су понешто знали о Јапану, требало је измислити неку другу, исто тако егзотичну и мало познату отаџбину. Изабрали су Формозу. Јер, ако би неко дознао за ову промену националности, могло се увек рећи да Формоза припада Јапану.

Стигли су у Енглеску почетком 1703 и готово преконоћ „Форможанин“ је постао сензација за Лондон. Његова предавања о животу на Формози одушевљавала су чак и чланове високих научних установа. Он је на свако питање имао брз одговор, изврсна објашњења за најфантастичнија своја тврђења.

Пошто људи Далеког Истока припадају жутој раси, питали су га како је онда његов тенбео. На Формози, објаснио им је он, више класе живе у „хладној сенци подземних станова“. Само ниже класе обављају послове на врелом сунцу које толико опрњи њихову кожу да изгледа жута.

Мање од годину дана по свом доласку у Лондон, Псалманазар је објавио дело „Историски и географски опис Формозе“. Пустивши узде својој машти, он је до најмањих ситница описао веру, привреду, обичаје и ношњу своје тобожње отаџбине, па је чак дао и Форможански календар. Многи угледни критичари изјавили су да је то најбоља гео-

графско-историска књига која је икад написана на енглеском језику.

Најзанимљивији део у овој књизи била је граматика „Форможанског језика“ уз коју је био дат и кључ за наговор. Азбука је имала 20 слова, а текст се читао с десна на лево. Много касније, неки филозофи изнели су мишљење да је то „Један од најбољих вештачких језика које је човек икад измислио, веома погодан за свакодневну употребу“.

Два чудна ортака становала су у веома луксузном стану. Али, док је свештеник своје дане проводио у пићу и неприкладном друштву, учени „Форможанин“ живео је као аскета.

Ускорбо по објављивању књиге, лондонски бискуп послао је Псалманазару у Оксфорд, на даље студије. Његово понашање на овој високој школи било је више него ексцентрично. На предавања је, на пример, одлазио с једном припитомљеном змијом обавијеном око врата „да би му држала хладовину“. У његовој соби свећа је горела читаву ноћ, а он сам спавао је седећи у наслоњачи постављеној крај прозора, тако да су суседи добили утисак да он учи све док зора не сване.

Године 1707, неки мисионар Фаунтенеј, који је провео у Кини 18 година, изјавио је да је Псалманазар обична варалица и позвао га на јавну дискусију о Формози. Састањак је одржан пред члановима Краљевског ученог друштва.

Захваљујући својој заиста сјајној беседничкој вештини, оптужени је просто смрвено свог противника. Иако је истина била на мисионаревој страни, он с њом ништа није могао постићи у двобоју с бештавом маштом и оштром иронијом младог Псалманазара.

Још пуне три године провео је он под сунцем своје славе и угледа. А тада је дошао уједињени напад најугледнијих енглеских научника. Исак Њутн је тврдио да су поједини делови Псалманазарове књиге једноставно украдени из неких текстова сумњиве вредности о Јапану и Формози објављених у Енглеској четрдесет година раније.

Псалманазар је на то мудро ћутао, док се и његов ортак, предосећајући буру, пријавио у војску, и то као капелан британских трупа у Португалији. Напуштен од свог партинера, „Форможанин“ се такође укљонио из Лондона да би, уз бедну плату, радио као приватни учитељ час у овом, час у оном замку у дубокој провинцији. Најзад се ипак вратио у Лондон, где је живео у највећој беди. Кријући се од света, неуморно је преводио, писао књижевне и религиозне есеје, учио.

Трећег маја 1763, у осамдесет четвртој години, умро је онај кога је свет познавао као Џорџа Псалманазара. Према његовој последњој жељи, на лицицијацији су продате његове „Успомене“ да би се платила заостала хирија и трошкови око погребња.

„Успомене“ су до последње ситнице откриле живот ове необичне личности и велику превару која му је годинама успевала. Али, чак ни ту он није открио своје право име, место и датум рођења.

Негде почетком 1701 године, неки беоно одевен младић ступио је пред официре за регрутацију у белгиском граду Лијежу и затражио да буде примљен у лутеранску регименту војводе од Мекленбурга. Изјавио је да је по рођењу Јапанац и да се зове Псалманазар.

вода, видео је да међу њима има мало сличности.

Следећих дана капелан је, мало помало, „исцедио“ истину из младог „Јапанаца“. Родио се уствари негде на југу Француске и пошто су га родитељи одредили за свештенички позив, учио је школу код француских калуџера, а затим

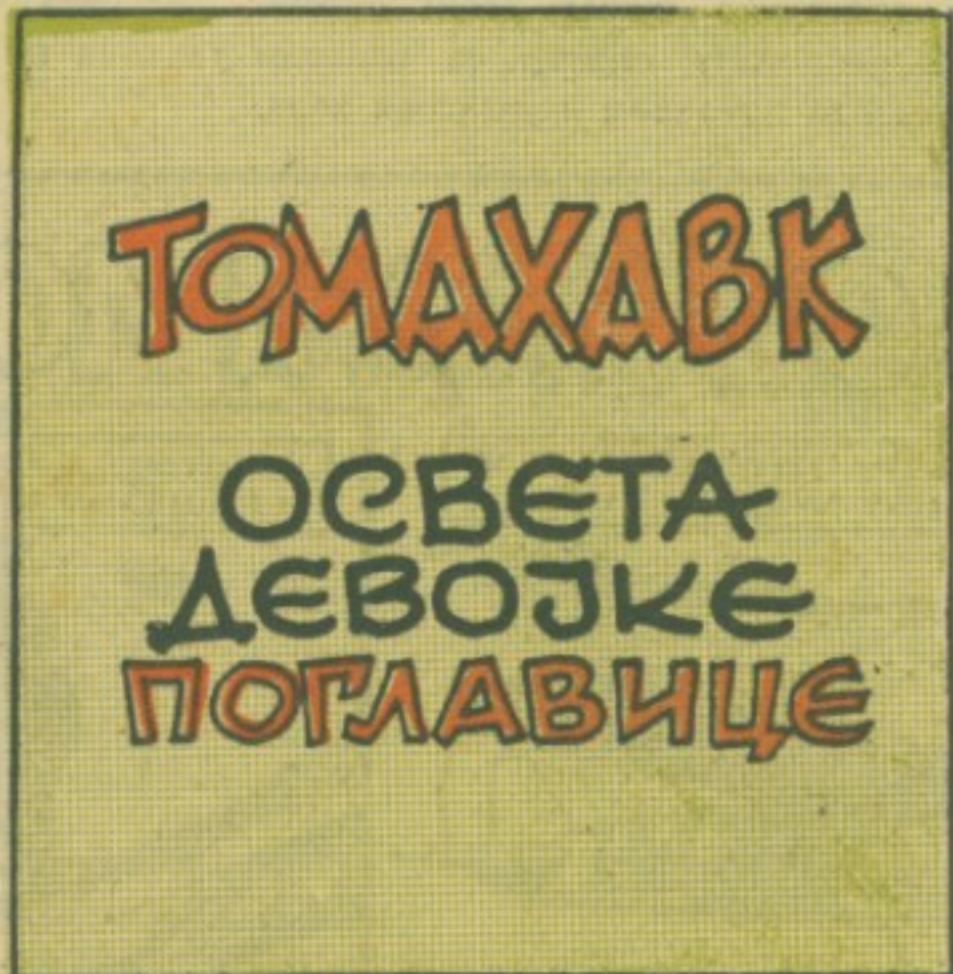
Да је прогласио себе дошљакком с Марса тешко да би изазвао веће запрепашћење. Јер, за просечне Европљане с почетка 18 века земље Далеког Истока биле су заиста далеке, непознате и чудесне као на ма данас вебеским тела из других сунчаних система.

Пошто никад нису видели ни једног Јапанаца, никома се није учинило чудно што тај двадесетдогодишњи младић из далеке Азије има светао тен, плаву косу и плаве очи.

Необично понашање новог регрута убрзо је постало предмет разговора читаве регименте. Јео је само сирово месо, корење и некувано поврће, а два пута дневно, у зору и у смирај дана, сео би на земљу, прекрстио ноге и на свом неразумљивом језику певао молитве Сунцу и Месецу. Остајао је до пола ноћи читајући књиге на страним језицима и пунио своје бележнице чудним словима и астрономским знацима. Говорио је енглески (као и француски, холандски, италијански, латински и старогрчки) течно, мада с неким чудним нагласком.

Према његовом причању, био је син принчевске породице из Јапана. Имао је 19 година кад га је његов учитељ, неки прерушени језуитски свештеник, наговорио да побегне од куће. Укрцали су се на један брод и после многих згода и незгода стигли у Француску. Због тога што није хтео да се одрекне паганско веро својих отаца, држали су га 15 месеци као затвореника у једном језуитском манастиру у Авињону. Најзад је успео да побегне да би, без пребијене паре, лутао Француском, Немачком и Низоземском, све док га глад није приморала да се пријави у војску.

Једне вечери Вилијам Ајнес, свештеник шкотске регименте у војсци војводе од Марлбороа, увукао је тајанственог младића у неку верску расправу и, на своје велико чуђење, открио да је веома добро упућен у најзамршенија теолошка питања. Сумњајући да је он уопште Јапанац, издиктирао му је један цитат из Цицерона и затражио да га преведе на јапански. Псалманазар је то учинио. Али, тада му је капелан узео написани превод и за молио га да цитат поново преведе. Кад је упоредио оба пре-

НАСТАВИЋЕ СЕ

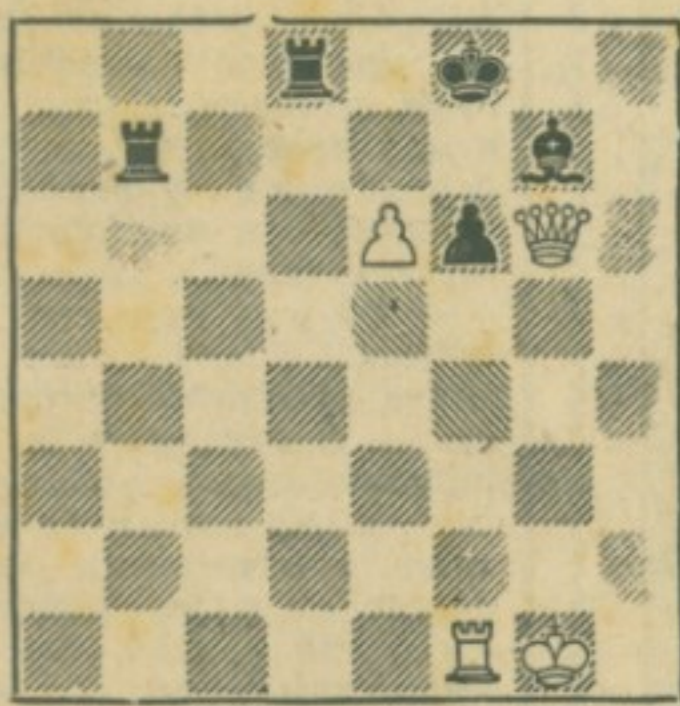
Учимо шах XX

Праћећи меч за титулу првака света између Ботвиника и Смилова, „Политика“ је једног дана јавила: „У 33 потезу Смилов је жртвовао топа за ловца и принудио Ботвиника да жртвује даму, а одмах затим да пре- да партију у 39 потезу“.

Шта значи жртва у шаху?

Један играч даје јачу фигуру за слабију, надајући се да ће доцније добити још неку фигуру или да ће доћи у много бољи положај. Понекад то долази, то жртвовање фигу- ре може да доведе и до победе.

Треба одмах напоменути да играч коме се нуди фигура не мора да је прими. Сем то- га, свака жртва, ако није добро прорачуната, може да значи изгубљену партију. Уопште, жртва у шаху захтева велику опрезност и с једне и друге стране. Онај ко се спрема на жртву мора добро да прорачуна да ли ће му се исплатити, а онај коме се жртва нуди тре- ба да што боље испита шта његов партнер хоће да добије. Шаховски почетници обично се залећу и одмах узимају све што им се ну- ди, а то им се често свети.

На овом дијаграму видите упрошћен по- ложај из једне партије у којој је бивши свет- ски првак Ласкер, као бели, жртвовао топа за пешака и ловца. Шаховска нотација добро вам је позната и ова слова и бројке ви ћете, надамо се, читати без тешкоћа: 1) Тф1:ф6+, Лг7:ф6, 2) Дг6:ф6+, Кф8—е8, 3) Дф6—х8+, Ке8—е7, 4) Дх8—г7+... Шта сада да уради црни? Он губи топа на пољу б7 без обзира шта ће учинити.

Ласкер је, дакле, жртвовао топа за пеша- ка и ловца, да би убрзо добио још и топа. Жртва му се, нема сумње, исплатила.

Жртве су једна од најлепших и најва- жнијих страна шаховске игре и ми ћемо још морати да их проучавамо.

МЛЕКО У КЕСИЦАМА

У Шведској је почела продаја млека пакованог у кесице од хартије које имају облик тетраедра. Ове кесице су изнутра обложене полиетиленом. Ново паковање је веома практично и хигијенско. Слој полие- тилена обезбеђује херметичност, а да би се млеко изручило потребно је само одре- зати један угао тетраедра.

„КОКОШИЈИ ТРАГОВИ“ НА МОРСКОМ ДНУ

У Северном Леденом Мору, на 83° се- верне ширине и 165° западне дужине, успе- шно је снимиљено морско дно на дубини од преко 2.500 метара. Том приликом на дну су откривени неки необични „косош- њи трагови“ који су веома зачудили науч- ника Геолошке опсерваторије при америч- ком Колумбија-универзитету. Но, и поред свег труда, они досад нису успели да уста- нове порекло ових трагова.

ДВЕ МИЛИЈАРДЕ ЗБОГ СТО МИЛИОНА

Управа за атомску енергију у Великој Бри- танији конструисале највећи и најскупљи апа- рат за загревање на свету — „Зета II“. Он ће производити температуру од сто милиона сте- пени, а коштаће око две милијарде француских франка. У току неколико наредних месеци ви- шест стотина научника и техничара радиће на „Зети II“ под управом доктора Питера Тоне- мана. Њоме ће човечанство добити најтоплије жариште које је икада постојало (шест пута топлије од средњег Сунца). Ако доктор То- неману пође за руком да оствари своју замис- ао, атомски центар у Харвелу створиће про- тотип атомских централа будућности.

ЗАГАЂЕНОСТ ВОДЕ У ХОЛАНДИЈИ

У Холандији има све већи број оболења изазваних загађеном водом за пиће. Узрок то- ме је продирање петролеја и изворе пите воде. За загађивање једног литра воде довољно је јед- ан милиграм продуката петролеја, који садрже канцерогене материје (бензол, антрацен, фе- нантрен) и штетно утичу на човечије здравље, тј. могу да изазову рак. Сада се испитује мо- гућност изоловања земљишта које садржи пе- тролеј, тако да овај не може да доспе до из- вора воде.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ДИЈАГНОЗА МИРИСОМ

У модерној медицини једно од средстава за распознавање болести јесте и чуло мириса. Постоји низ болести које ле- кар може да „осети“ чим уђе у болесникову собу и према томе да постави тачну дија- гнозу. На пример, болесник од дифтерије испушта сладуњав и бљутав мирис који потсећа на презреле јагоде; мирис болесника од шарлаха сличан је мирису птица грабљавица; те- шки срчани болесници обично имају мирис који потсећа на пресно воће и млеко, јер се, услед поремећаја функције срца, повећава количина млеч- не киселине у крви. Код болесника од бубрега мирис потсећа на бућ (ово је нарочито случај код уремије), јер у- след поремећаја функције бу- брега распадни продукти бе- ланчевина, штетни за органи- зам, не могу да се избаце кроз бубреге већ преко плућа. Задах из уста код болес- ника од желуца и црева до- лази стварно из плућа, јер се унета храна у цревима не ва- ри потпуно, те продукти рас- падања улазе у крвоток и за- тим се, с ваздухом који се издише, избацују из орга- низма.

ИСТОРИСКИ МУЗЕЈ ЗА МЕДИЦИНУ

Још као студент, руски про- фесор Стралин почео је да са- купља све што је у вези са и- сторијом медицине. Данас је Стралин дописни члан Акаде- мије медицинских наука СССР. Путујући по многим земљама пронашао је безброј предмета којима је обогатио своју ко- лекцију. Пре извесног времена решио се да ту колекцију по- клони Литванији, где је осно- ван историски музеј за меди- цину са разним одељењима. Између осталих постоји и оде- љење из епохе матријархата, кад је жена била глава пле- мена и лекар. Тада је она знала да превиди ране и разликова- ла је лековита својства биља- ка. У музеју се може видети

и историско купатило, које је уствари било прва „народна поликлиника“, у коме су се лечили помоћу топлоте. Нала- зе се ту и многе кости са за- леченим преломима нађене у ископинама старе Риге. Вели- ки утисак оставља простор средњовековног града за вре- ме куге — са злослутним фи- гурама монаха иза црних ма- ски. Постоје и специјална оде- љења апотека из 15 — 19 ве- ка. Нарочито су интересантни сачувани рецепти из тих вре- мена. Поред овога, музеј рас- полагаже и огромном библио- теком.

УЗРОЦИ СРЧАНИХ БОЛЕСТИ

Неколико америчких науч- ника, посматрајући у исто време број срчаних болесника и здравих људи, дошло је до закључка да постоје углавном три узрока који доводе до ср- чаних обољења. Пословна пре- заузетост је најчешћи узрок. На другом месту је наслеђе и најзад сувише масна храна. Старост људи који су били подвргнути испитивању кре- тал се од 25 до 40 година. Сви су они били преоптереће- ни послом пре него што је код њих дошло до обољења склерозе или сужења артери- ја. Једна четвртина њих су показивали необичан страх, несигурност или незадовољ- ство према послу који су оба- љавали. Више од половине болесника били су навикнути на масну и нередовну исхрану.

СТАРО ДРВЕЋЕ У ЈАПАНУ

Још од давнина, сваки на- род има своје обичаје и веро- вања. Таква је случај и са Ја- панцима. Велик број Јапанаца још и данас поштује и цени старо дрвеће, јер верује да оно има душу. Оборити такво дрво сматра се грехом. Код њих је уобичајено да се старо дрво поштује исто као и ста- ри људи.

ОБАВЕЗНА ВАКЦИНАЦИЈА ПРОТИВ ДЕЧЈЕ ПАРАЛИЗЕ

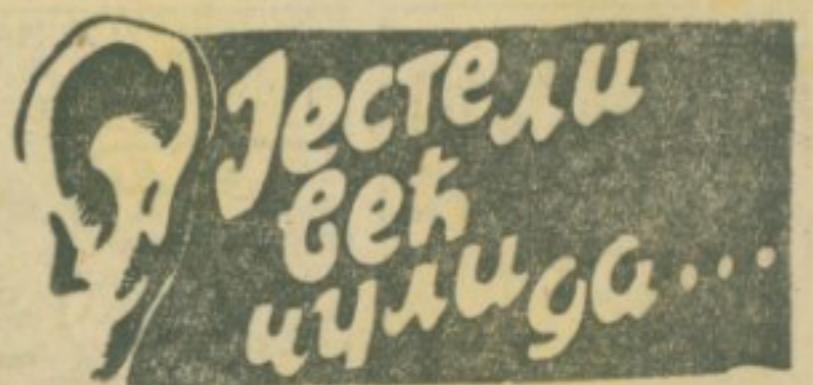
У Америци је обавезна вак- цинација деце испод пет годи- на против деље парализе. Чи- не се велики напори да се ово оствари, јер статистика пока- зује да су деца тих година највише изложена оболевању од ове опаке болести. Највише случајева деље па- рализе у Америци у 1957-ој забележено је код деце до једне године живота — 5,7 на 100.000 деце, а 4,4 међу де- цом од две до пет година. Од 5 до 19 година оболело је од парализе само 1,4 на 100.000.

НАЈВЕЋА ПОКРЕТНА БРАНА НА СВЕТУ

Недавно је довршена најве- ћа брана на свету, источно од Ротердама, на ушћу река Хо- ландсе Исел и Лека. Холанђа- не су на њено грађење нате- рале поплаве, које су у 1953 години биле тако велике да су запретиле свим областима се- верно од ових река. Међутим, то је тек прва карика у ланцу сличних радова, који су поче- ти још јануара 1954 године. Врата ове велике бране ста- вљена су на своје место де- цембра 1957. Она су широка 80 метара, а тешка 653 тоне.

ДА БИ СЕ ДУЖЕ ОДРЖАЛО...

Сви знамо да се млеко врло брзо квари. Да би се што д-уже одржало оно се хлади, па- стеризује и прокувава. Како има крајева где је немогућно држати стоку и према томе до- бијати природно млеко, за њих долази у обзир једино млеко у праху. Оно се добија на тај начин што се природно млеко ослобађа воде. Обично испа- ри 88 отсто воде, тако да се добија 12 отсто млека у пра- ху. Суво млеко не садржи ви- ше од два процента воде. Ако се чува под одговарајућим ус- ловима, млеко у праху не гу- би своја хранљива својства у току 2 до 3 године.

... за ватромете су знали још стари Римљани. Један поети- чан опис ватромета

из IV века говори о пламеним точковима који су се окретали и „водоскоцима“ од ватре. Обично су фри- ређивани у цирку- сима.

... у западном делу Канаде налази се јед- на река која се зове Мир.

... аустралиска бе- лоуха птица-медарица за грађење свог гне- зда употребљава дла- ке из животињског крзна, али ће се по- служити и човечијим власима ако до њих дође. Због њене осо- бине да се муњеви- том брзином спусти на нечију главу и

... смоква је по- реклом из Мале Ази- је и Сирије.

... салинце за сво- је саонице Ескимии праве најчешће од коштију, понекад од дрвета, али су забе- лажени случајеви да су употребљаване и смрзнуте рибе лососи.

... састављање и одгонетање заго- нетки, које су обично биле у стиховима, била је омиљена за- бава старих Грка. На- граде онима који би најбоље решили не- ку, домороци је на- зивају и птица-фри- зер.

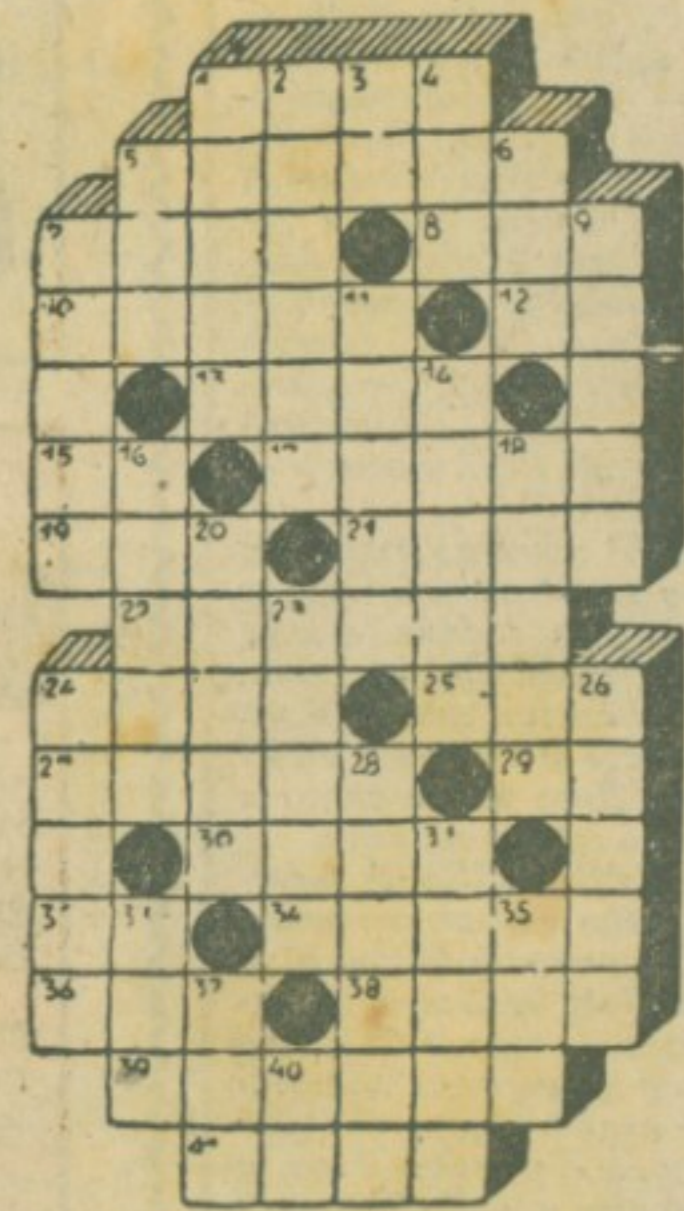

иншчула неколико вла- си, домороци је на- зивају и птица-фри- зер.

Водоравно: 1) прилог за време; 5) град у Ита- лији; 7) пустиња у Азији; 8) река у Немачкој; 10) страна женско име; 12) коњ; 13) музичка лествица са девет ступњева; 15) ономастепа лагежа; 17) хрватски књижевник („Вели Јоже“); 19) наша планина; 21) мађарски композитор; 22) наша планина; 24) мушко име; 25) лука у Израелу; 27) двоколице; 29) хемиски знак за алуминијум; 30) повреда на кожи; 32) хемиски знак за иридијум; 34) прилог за време; 36) река у Африци; 38) притока Северног Мора; 39) град у Италији; 41) наша река.

Усправно: 1) град у Истри; 2) проналазач сцијалине; 3) показана земеница; 4) дилматинско мушко име; 5) крајња тачка Земљине осе; 6) узник; 7) град у Румунији; 9) почетак трке; 11) летописи; 14) један континент; 15) врста тканине; 18) град у Јапану; 20) дежурни у разреду; 23) држава на Блиском Истоку; 24) аутор „Федре“; 26) страна женско име; 28) сировина за добијање боја; 31) источњонидиско црвено дрво; 33) мочвара; 35) град у Финској; 37) врста јеленај 40) египатско божанство.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Мигуел) С(ервантес); 3) шака; 5) кокиле; 7) Гот; 8) име; 10) Ака; 11) Абот; 12) сој; 13) туна; 14) сила; 17) вена; 18) халара; 20) Кант; 21) ми; 23) алга; 24) рен; 25) нар; 26) аба; 27) јагода; 30) доба; 31) ла.

Усправно: 1) мак; 2) ски; 3) „шота“; 4) Али- бунар; 5) кокос; 6) Емона; 7) гас; 9) ета; 11) Атина; 15) Ивангред; 16) лепта; 18) калај; 19) амеба; 20) Кан; 22) ина; 24) Рада; 28) гол; 29) оба.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Умеће ли добро да зајучкајеш?

Вашите поглед на слику, па брзо одговорите:
1) Да ли је сликар хелаат?
2) Да ли на слици има где- год какве речнице?
3) Да ли је стари замак у рушевинама?
4) Колеко птица видите у ваздуху?
5) Да ли је дрво, које ви- шите у ливу слике, храст?
6) Има ли у сликарској ку- тији боја?

Вино и бога

Један суд од два и по де- цилитра пун је вина, а у другом суду од девет деци- литара налази се седам и по децилитара воде. Како се мо- же, без употребе неког тре- ћег суда, добити два и по децилитра смеше у којој би било пола вина пола воде? Покушајте да решите овај само на прави поглед комп- ликован задатак. За оне ко- ји то нису у стању, дајемо одговор.
— Треба суд с водом допу- нити вином, па затим тако добијеном смешом допунити суд с вином. У томе суду биће тада тражена смеша. Јер када се већи суд допуни

вином, онда се у њему на- лази девет децилитара сме- ше, у којој има један и по децилитар вина. У једном и по децилитру те смеше на- лазиће се једна четвртина децилитра вина. Према томе, кад се мањи суд, у коме је остао један децилитар вина, допуни смешом, биће у ње- му један литар и једна чет- вртина децилитра вина а исто толико и воде)

У једном пошезу

Прецртајте овај цртеж на чистој хартији. Затим узмите црвену писалку и вуците по круговима и троугловима.

али тако да све нацртате а да ниједном не дигнете о- ловку и да не пређете два пута преко истог места.

Колико је било саиш?

— Да ли је то сада отку- цао сат са торња? — упитао је ноћног стражара неки странац.
— Јесте!
— А да ли сте бројали коли- ко је пута откуцао?
Да би му брже прошло вре- ме, стражар се нашали:
— Половина, трећина и четвртина откуцајних часова за један је већи од њиховог броја.
Колико је било часова? (говори се латински ај омиј)

Чаробни квадрави

Зашто су ови квадрати ча- робни?

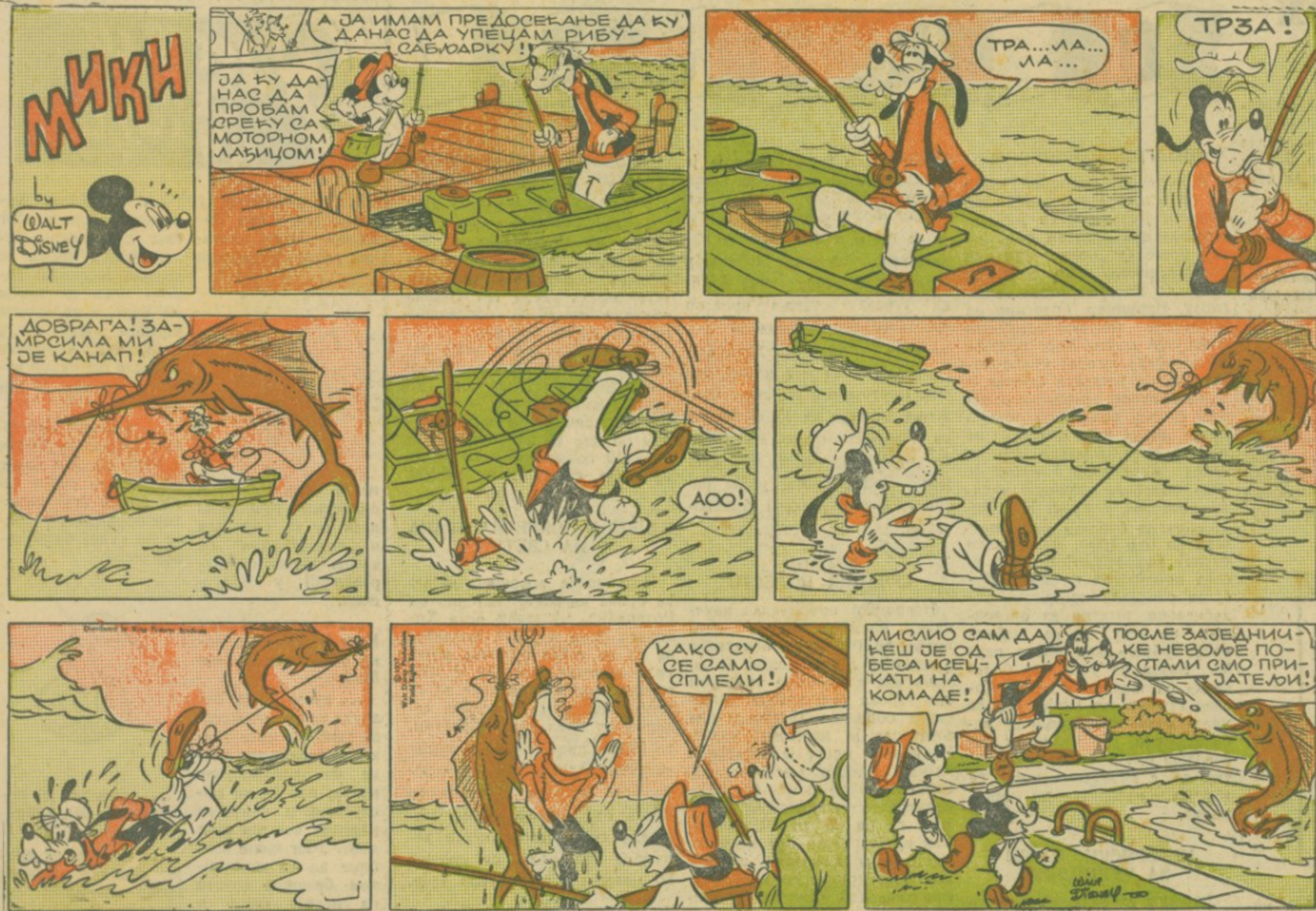
Ако не знате, погледајте наш одговор и биће вам јас- но.

(Збир пет бројева — вер- тикално, хоризонтално и ди- јагонално — увек је 88. Збир цифара из углова ма кога од три квадрата плус 17 (број из средине) увек даје 88. Могуће су још неке комбинације)

Где је чика Паншина кћи

Чика Панта изишао на бал- кон. Ту је у близини и ње- ова кћи. Треба ли да нам кажемо где је или ћете је сами наћи?

ПРЕТЕРАО

У једном друштву повео се разговор о томе како слоновима имају добро памћење. То искористи Попај да исприча један свој доживљај:

— Кад сам оно пре десет година боравио у Африци, наиђем на слонче које је хопало на једну ногу. Приђем да видим шта је и утврдим да му се између прстију зарео јак и дугачак три. Сагао сам се, ишчупао три и рачу намазао јодом. Слонче је после тога весело откасило у шуму... Прешлог месеца био сам у циркусу који је гостовао у суседном граду. На арену су изишли слоновци. Наједном, један од њих је прекинуо извођење своје тачке и упутио се у мом правцу, весело трубећи. То је било оно слонче коме сам помогао пре десет година...

— То још није све, — настави Попај, кога је прича очигледно загрејала. — Дакле, слон је испружио сурлу, обухватио ме око паса и са мог седишта у четвртном реду пренео ме у једну фотелју у првом реду, где су места најскупља. То ми је исказивао захвалност за учињено доброчинство!

ПИТАЊА ОДВОЈЕНИ

Кад је почео да излази лист „Бранково коло“? Који су српски писци умрли у првој деценији овог века? Колико може да буде висок јавор, а колико граб? Која је морска звезда највећа у Јадрану?

ОДГОВОРИ:

„БРАНКОВО КОЛО“, књижевни часопис, почео је да излази 1895 године у Сремским Карловцима, и то сваког четвртка. Први власник и уредник био је књижевник Паја Марковић-Адамов. Године 1905 постао је одговорни уредник Милан Будисављевић, који је после смрти Паје Марковића (1907) почео да уређује „Бранково коло“. Године 1912 главни уредник био је Драгутин Ј. Илић, а одговорни уредник Душан Котур. „Бранково коло“ престало је да излази у почетку Првог светског рата.

СРПСКИ ПИСЦИ умрли у првој деценији овог века били су ови: Јован Илић — 1901 године, Љубомир Недић — 1902, Јован Јовановић-Змај — 1904, Јанко Веселиновић и Божо Кнежевић — 1905, Стеван Сремац — 1906, Павле Марковић-Адамов и Милорад Митровић — 1907, Милан Ђ. Милићевић, Милован Глишић, Симо Матавуљ и Радоје Домановић — 1908 и Лаза Костић — 1910.

ЈАВОР може да узрасте и висину до 40 метара. Седи се као украсна биљка, а дрво му има градивну вредност. Граб је статит грм, а може да узрасте у висину до 25 метара. Дрво му је тврдо и добро за гриво и грађу.

КВРГАВА ЗВЕЗДА највећа је међу својим сродницима у Јадранском Мору, а може да буде велика и до пола метра. Светле је боје. Кракови су јој масивни, а на њима се налазе кратке бодљике и корге. Најчешће живи у хридинама и на тврдом дну до дубине од 200 метара. Велики је грабљивац. Највише се храни шкољкама и често причина велику штету и зајашитима оштрива.

КАДУК СТАНКО

ПО РОМАНУ Ј. ГРЕСЕЛНОВИЋА

